

INFORMATOR

NSPRV-CPIC

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 7 • JANUAR-FEBRUAR 2013 • BROJ 68-69

ДВАДЕСЕТ ЛАУРЕАТА СВЕТСАВСКЕ НАГРАДЕ

У Влади Србије 25. јануара су, поводом обележавања школске славе Светог Саве, уручене традиционалне Светосавске награде за 20 школа, факултета, директора, ученика, новинара, заслужних за развој образовања и васпитања у протеклој години. Награде је уручио министар просвете, науке и технолошког развоја Жарко Обрадовић и поручио да за будућност Србије образовање има велики значај. „Само образована Србија може имати своју будућност и задржати место у свету”, рекао је Обрадовић и нагласио да је у давању значаја образовању потребна подршка читавог друштва, а да је Савиндан прилика за то. *(Насићавак њексџа на 4. страни)*

НЕПИСМЕНОСТ НИЈЕ ИСКОРЕЋЕНА

Коначно повољнији резултати када је реч о образовању и писмености у Србији. Резултати пописа из 2011. године показују да је неписменост знатно опала, али није искорењена. Позитивни су и показатељи рачунарске писмености, која се мери први пут. У периоду између два пописа укупан број неписмених смањен за 45 одсто, нешто мало више. На први поглед овај податак делује добро, али и даље имамо 127.460 неписмених лица у Србији и, што је још горе, више од 80 одсто тих лица чине жене. Сваки десети становник нема основну школу. Толико је и оних који имају факултет. Од прошлог пописа, број академски образованих увећао се за трећину. Око 45.000 жена је више у том контингенту лица са високим образовањем, значи први пут бележимо већи број жена са високим образовањем, када поредимо попис из 2011. године и претходне пописе. Највише писмених и образованих је у Београду, најмање у југоисточној Србији. Исти географски распоред је и када је реч о рачунарској писмености. *(Насићавак њексџа на 6. страни)*

У овом броју можете још читати:

ОБРАЗОВАЊЕ У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ	стр. 2
27. ЈАНУАР: Дан захвалности родоначелнику просвете.....	стр. 3
14. ФЕБРУАР: Дан за љубав.....	стр. 3
ОЦЕНА ДА БУДЕ – ОЦЕНА.....	стр. 4
ПРАЗНИЦИ ЦЕПКАЈУ И ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ.....	стр. 4
ЗАПОСЛЕНИ СЕ ЖАЛЕ НА УПРАВЉАЊЕ ШКОЛАМА.....	стр. 7
ДЕКАН И СУД.....	стр. 8
НЕНАУЧНИМ ТЕОРИЈАМА НИЈЕ МЕСТО У ШКОЛАМА.....	стр. 8
ИНФЛАЦИЈА ПОЈЕЛА ЗАРАДЕ.....	стр. 9
КОСЈЕРИЋ: ПЛАТЕ НАЈВЕЋЕ, ЖИВОТ ЛОШ.....	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ.....	стр. 11
ТРИ ГОДИНЕ ДЕЖУРАЛА ИСПРЕД СИНОВЉЕВЕ ШКОЛЕ.....	стр. 12
МАДОНА САГРАДИЛА 10 ШКОЛА У МАЛАВИЈУ.....	стр. 12

ВИШКОВИ ГЛАВНИ ПРОБЛЕМ СВАКЕ ГОДИНЕ Колико ђака, толика плата!

Када је 2009. године донет нов кровни закон о образовању и васпитању, много полемике изазвао је члан 155, којим је предвиђено увођење финансирања основних и средњих школа по ученику. Страхови од те новине посебно су били изражени у синдикалним организацијама просветара, због чињенице да она неминовно носи и технолошке вишкове, али и у осталим деловима стручне јавности, која је резерве према тој промени имала и из неких других разлога. Међутим, како је истим законом предвиђено и да финансирање per capita стартује поступно, тј. кроз пилот-пројекат у 2011/12. школској години да би у потпуности у школе ушло од школске 2014/15. године, то је пало у други план јер је у међувремену у нашем школском систему почела рационализација кроз смањивање броја одељења у школама, те су вишкови запослених постали проблем сваке године. Али, како су године пролазиле и рок за примену новог законског решења се примицао, и његове могуће последице су постајале све ближе и реалније. Додатну дозу реалности дала им је и, при крају прошле године усвојена, Стратегија образовања, у коју је то решење такође имплементирано, али и чињеница да се до краја наредне школске године мора конкретно дефинисати нови начин финансирања, те да је због тога пролетос у 16 локалних самоуправа почело и његово пилот-тестирање. *(Насићавак њексџа на 5. страни)*

ЈОШ ГОДИНА И ПО ЗА „ВЕЧИТЕ“ СТУДЕНТЕ

„Редовно сам давала испите све до апсолвентског стажа. Онда сам се за послела у струци, примала фину плату, путовала, заљубила се, удала и родила бебу. Сад је најтеже поново загрејати столицу. Ипак, нећу одустати, имам још само четири испита до дипломе“, прича Дуња (28), студенткиња Филолошког факултета у Београду и једна од 10.000 „вечитих“ студената којима у септембру 2014. истиче рок за завршетак студија. Они којима је остало много испита могу да продуже рок за завршетак студија тако што ће се пребацивати на студије по Болоњи. Међутим, овај прелазак ће им донети и додатне испите, будући да факултети гледају колико су сродни стари и нови програми и на основу тога одређују који ће положени испити студенту бити признати.

Како би „вечитим“ студентима омогућили да добију дипломе до истека рока Универзитети у Београду, Нишу и Новом Саду дају им да испите полажу у више рокова, а сваки од „вечитих“ може да се договара са професорима којима је у оваквој ситуацији препоручено да студентима што више излазе у сусрет. Сходно дужини студирања, нешто дужи рок имаће само „вечити“ студенти медицине, којима у септембру 2015. године истиче време да стекну диплому. Наиме, медицина се слуша шест година, што и омогућава вечитим студентима нешто дужи рок да спасу своју академску каријеру и дођу до жељене дипломе. Иначе, првобитни рок за вечите студенте била је 2012. година, али је због малог броја академица који су успели да га испоштују рок додатно продужен. *(Насићавак њексџа на 7. страни)*

OBRAZOVANJE U KNEŽEVINI SRBIJI (I)

- Prve nastavne planove „skrojio“ Sterija • 213 osnovnih škola u Srbiji • Otpor Natoševiću
- Školovanje stručnog pedagoškog kadra • Ukidanje starog pravopisa i primena Vukovog

Prvi nastavni plan za osnovnu školu u Kneževini Srbiji, *Nastavlenije za učitelje osnovni učilišta*, donet je 24.10.1844. godine. Sledeći uputstva iz 1838. godine i koristeći napredna pedagoška shvatanja, *Nastavlenije* u celovitom i sistematskom obliku daje didaktičko-metodske smernice i instrukcije za unapređenje vaspitno-obrazovnog rada. Predviđene su bile dve vrste osnovnih škola: seoske u trogodišnjem i varoške u četvorogodišnjem trajanju. Program po kojem se izvodila nastava zvaao se *Nastavlenije u smotreniju učebnih predmeta*. *Ustojenije* i *Nastavlenije* sastavio je Jovan Sterija Popović, stolonačelnik Početelstva prosvete.

Prvi deo, *Nastavlenije u smotreniju učebni predmeta*, je nastavni plan, koji je istovremeno bio i nastavni program i sadržao je sledeće predmete: *U prvom razredu (prvo polugodište)*: Poznavanje pismena građanski, sricanje i slaganje slogova, Pisanje oni pismena kredom na skržižaljki (tabli) koja deca poznaju i Naizustno učenje najobičniji molitva koje su: Oče naš, Bogorođice djevo i Simbol vjere, *(drugo polugodište)*: Čitanje iz bukvara sa građanskim pismenima, Poznavanje pismena crkveni, sricanje i čitanje, Početak pisanja po pregledalici, Poznavanje i pisanje brojeva (čisala) s lakim naizustnim računima, Naizustno učenje molitvi pre i posle obeda, pre spavanja i jutrenja, a tako isto i deset zapovedi Božji, koje će se (poslednje) predavati jezikom Srbskim.. i Pjenije.

U drugom razredu (prvo polugodište): Čitanje sa građanskim slovima, i iz časlovca, Pisanje po pregledalicama, Sveštena istorija staroga zavjeta, Obšta znanja svakom Srbinu nuždna i Pokraj naizustnog računa četiri prosta vida, *(drugo polugodište)*: Produženje čitanja, Produženje pisanja, Sveštena istorija novog zavjeta, Obšta znanja svakom Srbinu nuždna, Iz računice: pokraj naizustnog računa, o narečenim brojevima i Pjenije čerez oba polugodišta.

U trećem razredu (prvo polugodište): Čitanje srbsko i slavensko iz psaltira, Pisanje po pregledalicama i po kazivanju (diktando), Iz vjeroučenija: prva čast katihizisa, o bogopoznaniju ili vjere, Obšta znanja svakom Srbinu nuždna, Prvi počeci iz čislitelnog i jestestvenog zemljopisanija i Iz računice: pored naizustnog računa, povtoriče se četiri vida s nenarečenim i narečenim brojevima, *(drugo polugodište)*: Produženje čitanja, Produženje pisanja, Iz veroučenija o ljubavi i nadeždi, Obšta znanja svakom Srbinu nuždna, Iz zemljopisanija poznavanje evropejski država po zemljovidu, Iz računice o razlomcima najpre naizustno, potom s brojevima i Pjenije čerez oba polugodišta.

U četvrtom razredu (prvo polugodište): Čitanje iz psaltira, Pisanje, Iz vjeroučenija prva čast katihizisa prostranija, Iz srbske gramatike (jezikovke) o častima slova, Kratka povjestnica srbska do kneza Lazara, Iz zemljopisanija: o turskom carstvu uobšte i Iz računice: pravilo trojno, *(drugo polugodište)*: Produženje čitanja, Produženje pisanja, Iz vjeroučenija: druga i treća čast katihizisa obširnije, Iz srbske gramatike (jezikovke) o slovosočineniju i o pravopisu, Iz istorije: kratka povjestnica srbska od kneza Lazara do najnoviji vremena, Iz zemljopisanija o Srbiji na osob, Iz računice: pravilo trojno (produženje), Praktično obučavanje u sočinjavanju pisma, i drugi za građanski život nuždni sastava čerez oba polugodišta i Pjenije čerez oba polugodišta.

Školska uredba *Ustrojenije javnog učilišnog nastavlenija*, od 23. septembra 1844. godine, propisuje

U nastavi osnovnih škola, za sve vreme dok je bila jednodpredmetna i ograničena na učenje čitanja, kao nastavna sredstva koriste se samo knjige. Posle donošenja prvog Zakona o školama 1844. godine, kada se po programu u osnovnim školama učilo ne samo čitanje, pisanje i račun, već i nauke kao što su istorija, zemljopis i prirodne nauke, počela su se upotrebljavati i druga nastavna sredstva. U osnovnu školu ulazi istorijska slika i karta, zemljovid i zemljopisna karta, računaljke, sricateljne štitice, pregledalice za pisanje i crtanje i drugo.

(Prosvetni) Odbor je imao veliko ovlašćenje, iznad njega je bio samo Knez. Pored sve ove velike vlasti ovaj Odbor je delovao kratko do kraja 1847. godine. Umesto Prosvetnog odbora ustanovljena je 25. novembra 1849. godine školska komisija, sa zadatkom da pregleda sve školske knjige, a posebno one namenjene osnovnoškolskoj nastavi, pa da, ukoliko ne odgovaraju nameni, sastavi druge, bolje.

da se u osnovnim školama predaju osnovna znanja koja su bila potrebna svakom Srbinu, a koja su i ostalim školama služila za osnovu i pripremu. Osnovni cilj školskog rada bio je da se vaspitavaju i obrazuju dobri hrišćani, poštenu ljudi, i korisni građani države. Uredba ne propisuje obavezno pohađanje škole, ali se u njoj isticala tendencija, da se svuda po Srbiji osnuju osnovne škole, kako bi sva deca mogla uživati blagodeti javne nastave.

Ovom uredbom osnovno školstvo je unapređeno, jer je već 1845. godine bilo 213 osnovnih škola i učitelja u Srbiji. Za učitelje osnovnih škola postavljani su najpre bogoslovi. Ipak se ubrzo videlo da ove škole bez stručno spremnih učitelja nisu mogle postati ono što se od njih očekivalo. U cilju poppravljanja stanja, ustanovljen je 3. jula 1845. godine *Prosvetni odbor* od devet lica, s namerom da Ministarstvu prosvete pomaže da lakše izvede naredbe novog školskog zakona. Delokrug ovog odbora bio je: da određuje i izrađuje opštu školsku spremu, da bira osnove po kojima će se predavati pojedini nastavni predmeti, da pregleda i izrađuje školske udžbenike, da ispituje kandidate za učitelje osnovnih škola i da sudi krivice učitelje.

Još značajniju meru predstavlja konačno ukidanje starog pravopisa i primena Vukovog. Na predlog tadašnjeg ministra prosvete Crnobarca, donet je 12.3.1868. godine Zakon kojim je proglašena potpuna sloboda u pogledu pravopisa. Ovim je olakšana elementarna nastava u osnovnoj školi. Došlo je do preuređenja dotadašnjih udžbenika po novom pravopisu, uz određene izmene i sadržine, kao i pojava novih udžbenika.

Školovanje stručnog pedagoškog kadra počinje od 1865. godine, kada je ministar prosvete Cukić poslao prvog državnog pitomca pedagogije u Nemačku. Bio je to Stevan D. Popović. Već 1869. godine četiri od 53 pitomca koji se školuju na strani studiraju pedagogiju.

Posebno je značajan poduhvat Đorđa Natoševića, čuvenog radnika i reformatora školstva u Vojvodini. On je 1867. godine pozvan u Srbiju, kao stručan pedagog. Natošević je iste godine izvršio nadzor nad školama u Beogradu i nekim okruzima. Njegov izveštaj je bio stroga kritika koja je koristila srpskoj školi. On je posebno naglasio da osnovne škole naročito podbacuju u vaspitnom pogledu, jer usled mehaničkog učenja veronauka nema stvarnog uticaja na duše dece, niti im ispravlja i snaži volju. U nastavnom postupku konstatovao je potpuni verbalizam: „I opet moram ponovo da izjavim

da ni u onim najboljim uspesima nikakve koristi ne vidim. Celu je ovo znanje samo prividno, samo spolja za decu prilepljeno. Deca ni malo svesti nemaju o onome što znaju, zato su već sad sve zaboravila što su prvog tečaja sa onolikim naprezanjem bila naučila. Što god se ovako samo mehanički na izust uči i zna, mora se za malo vremena sve zaboraviti“.

Natošević je kritikovao i odnos učitelja prema deci i primenu strogih kazni. On je smatrao da je glavni razlog slabog pohađanja škola to što učitelji ne postupaju sa decom „ljudski“, nego pandurski i tako ih plaše i odvraćaju od škole. Natašević ukazuje i na slabo materijalno stanje u školama, posebno loš ili nikakav nameštaj, i nezadovoljavajući materijalan položaj učitelja, tvrdeći da od njih bolje žive čak i nadničari: „Zgrade od nekih osnovnih škola u varoši vrlo su nezagodne, i ne samo smetnja uspehu dece, nego i po samo zdravlje i život opasne i ubitačne“.

(Nastavak teksta u sledećem broju)

27. ЈАНУАР: СВЕТИ САВА СРПСКИ

Дан захвалности родоначалнику науке и просвештенија

Бајковита биографија принца Растка, првенца средњовековног српског владара, који је бегом с очевог двора, као петнаестогодишњак, одбацио трон и изабрао да, на Светој гори, постане монах Сава, и ове године биће централна тема школских приредби, баш као што ће и дубока захвалност генерација том горостасном претку бити поново сажета у речима химне „Усклик-нимо с љубављу“ коју ће складно певати школски хорови.

И ове године смењиваће се на школским бинама сцене из антологијске песме Војислава Илића у којој „безазлено босо дете“ „удара тако позно у дубини ноћног мира на капије затворене светогорског манастира“ с намером да „посвети живот роду, отаџбини и слободи“, с онима које принца-монаха осветљавају као утемељивача српске просвете, који је првих година 13. века у манастиру Студеница отворио прву школу српске писмености, чије је дело Житије светог Симеона прво чисто књижевни дело написано народним, српским језиком и чија су остала дела векови-ма била извор културе на овим просторима.

Дакле, и ове године школска слава биће прилика да се око милион ђака и њихових наставника у школама у Србији подсети на то да историја српске просвећености, заправо, почиње са светим Савом и да се тек у време Немањина, династије чији је родоначелник његов отац, средњовековна Србија и по просвећености могла поредити с другим, срећнијим европским државама, а да је, како каже Милош Црњански, свети Сава био први просветитељ међу њима.

Свети Сава је у народу оставио дубоке трагове као духовник, градитељ и обновитељ манастира, први поглавар Српске православне цркве и њен организатор, али и као мудар и вешт државник који је много учинио за уједињење, јачање и очување младе српске државе. Био је први српски књижевник и писац, први законодавац, а од изузетне и непролазне вредности је и његов просветитељски рад. Свети Сава био је први српски народни учитељ и за-

штитник српске писмености и српских школа.

Колико је цењен и поштован у народу говори и више од 30 народних песама, преко сто прича, многе легенде. Његово име носе многа места, школе, болнице, установе, посвећено му је око 200 уметничких песама, многе приче и романи, а научници и дан-данас истражују његов живот и рад. За живота принц, монах, просветитељ, државник, а после смрти светац, оправдано је памћен и слављен вековима, а неоправдано заборављен и прећуткиван неколико деценија.

Први писани траг о школској прослави Светог Саве датира из 1734. године и налази се у Аустријској народној библиотеци у Бечу. То је уибеник за трећи и четврти разред Српско-латинске школе у Сремским Карловцима. Историјари су забележили и да је земунски протојереј Јефта Ивановић још 1812. увео правила о школској прослави на дан светог Саве. Кнез Милош је 1823. донео наредбу да се дан светог Саве слави као школска слава, а кнез Михајло Обреновић је то озаконио Указом Правитељствујушћег совјета Књажевства Србског 1840. године.

После Другог светског рата Свети Сава се у школама прослављао, али све тише и тише, да би сећање на њега власт убрзо протерала из школа. Међутим, пре две деценије, дан када је вест о смрти првог српског архиепископа из Бугарске стигла у Србију, поново је ушао у школе.

Првих година био је то дан сећања на његову просветитељску улогу у младој средњовековној српској држави, а од 2003. године прославља се као школска слава, те у прослави у школи важно место заузимају православни свештеник и црквени обред с кумом и славским колачем. Тако ће бити у неким школама и данас, тачно на дан када је пре 777 година умро први српски просветитељ, а у неким у недељу, када Православна црква обележава дан када је вест да се, на повратку из Свете земље угасио живот првог српског архиепископа, стигла у Србију.

14. ФЕБРУАР: СВЕТИ ТРИФУН И ВАЛЕНТИН

Дан за љубав

Било да је Дан Светог Трифуна или Светог Валентина, 14. фебруара у целом свету слави се љубав и то је један од оних празника за који се каже да је више народни, него црквени. Међутим много је и оних који га сматрају последницом глобализације и који га сврставају у тзв. комерцијалне празнике. Бомбоњере и балони у знаку срца, јавне и тајне поруке заљубљених, пригодне радио и ТВ емисије, кутије за скривене поруке заљубљених обележавају 14. фебруар, дан који се у Француској и Енглеској још од XIV века сматра даном младих и заљубљених. У црквеном календару западне традиције овај дан је посвећен Светом Валентину, епископу града Термне погубљеном 268. године (по неким другим изворима то пострадање се десило 273. године). Овог светитеља слави и православна црква али 12. августа (30. јула). Постоје мишљења да је Свети Валентин заменио култ богиње Јуноне, која је слављена истог дана и била у старом Риму заштитница породице и брака, због чега се то дан женама поклањало цвеће.

У календару православних цркава 14. фебруар (по календару СПЦ 1. фебруара) је посвећен Светом Трифуну, светитељу рођеном у Кампсади (историјској Фригији - данашња Турска) 250. године погубљеном у Никеји „од мача христоворног римског цара Дакија“ због своје искрене љубави према Спаситељу, установитељу хришћанства – религије љубави. Овај светац је у српском роду слављен као заштитник виноградара, баштована и пољоделца, али и као девојачке части.

Ширењем „Валентајн деј“ -а у православни забран, шири се и спор, који постаје све јачи, о томе који је светац „старији“. „За мене је данас Свети Трифун, заштитник виноградару. Уз све поштовање верника католичке вере, Свети Валентин није православни празник.“ „Ма дајте, шта вам је, што да не славио Дан заљубљених, то је баш 'in'...“ Овако започиње расправа на једном интернет форуму да ли треба славити Дан заљубљених. И тако сваког 14. фебруара док уметници трговци трљају руке, једни не дају Светог Трифуна, другима не смета Свети Валентин, иако често готово да ништа и не знају о животу ових хришћанских светитеља.

У међувремену „Валентиново“, као хришћански празник који глорификује романтичну љубав се шири и на исламске земље. У покушају да се супротставе празнику који је претња браку, верска полиција Саудијске Арабије забранила је продају црвених ружа, јер подстиче мушкарце и жене на ванбрачне односе, што је у овој земљи строго забрањено. Комисија за промовисање чедности и превенцију порока наложила је власницима цвећара и продавница поклона у Ријаду да уклоне све предмете црвене боје који се могу

сматрати симболом љубави, јер се овај празник прилично одомаћио у овој земљи сунитског ислама вехабијског типа. И у Русији, највећој православној земљи, „Валентајн деј“ је пустио корене. Митрополит калужско-боровски Климент је зато предложио да се 14. фебруар прогласи за дан православне породице и позвао Русе да више поштују своју традицију, јер је „празновање Светог Валентина страном руској културној традицији“.

Не улазећи у овакве полемике препознаћемо 14. фебруар као Дан заљубљених, дан када вољенима дајемо поклоне, којима симболизујемо

своју љубав. Заштитни знак Дана заљубљених и уопште љубави је мали, голшави Купидон (или Амор) који са својом стрелом љубави чека нову жртву. Прича о њему је такође нејасна и своди се на неколико верзија. По једној, име Купидон у својој основи има реч жеља, која је кључна реч приче која следи. Везана је за предхришћански обичај посвећен староримском богу Јуперкусу (ловцу на вукове). Обичај је везан за поменутог Јуперкуса и његову мајку, која је након обреда очишћења (40 дана од рођења детета) - 14. фебруар осетила „жељу“ за својим сином. Тај дан био је Дан блуда, разврата и идолопоклонства, који је подразумевао и такве обичаје. На тај дан, девојке би цедулице са својим именима стављале у кутију, из које би их „мушкарци извлачили“ и водили са собом. Звали су их „онима које је срећа хтела“. Празник се, као такав задржао све до 496. године, када је папа Пеласије, одбацивши грешне обреде, прогласио овај дан црквеним празником, познатим под именом Дан заљубљених. Шта се заиста десило не може се са сигурношћу тврдити, али је занимљиво да су на неким иконима бога Јуперкуса пронађени натписи - Јуперкус „муж своје мајке“.

Друге приче говоре о Нимроду што је у ствари други назив за већ поминутог Јуперкуса. Оне кажу да је Нимрод био син Етиопљанина Хуса. За хришћане је било неприхватљиво да обожавају африканца, па су га заменили Хусовим другим, белим сином - Купидоном чији се лик задржао све до данас.

Елем, традиција и обичаји су сачувани. То су срца, поклони, понеки цвет и прошапутана нежна реч. Додуше, они јесу умотани у украсни папир звани комерцијала, али не треба заборавити на суштину Дана заљубљених, а то је љубав. Она је данас све ређа појава у својој изворној верзији - чистој и неискаженој. Чешће уз њу иду одреднице: из интереса, из нужде, према новцу, према власти... Стога се и сами (да ли са правом) питамо; како је човек дотле догурао да му је потребан одређени дан у години који би га подсетио на то да треба да воли?

DVADESET LAUREATA

• 70 % škola obeležilo Savindan kad mu vreme nije – Obradović zadovoljan

• Obeležavanje u školama nema versku dimenziju

(Nastavak teksta sa 1. strane)

Među dobitnicima su Predškolska ustanova (PU) „Jelica Obradović“ iz Mladenovca, OŠ „Rada Miljković“ iz Jagodine, OŠ „Desanka Maksimović“ iz Čokota kod Niša, kao i mionička učiteljica Željka Radojičić Lukić, koja radi u tamošnjoj OŠ „Milan Rakić“. Kako je navedeno u obrazloženju za dodelu nagrade, učiteljica Radojičić Lukić 23 godine radi u nastavi i van nje i autor je projekta za stručno usavršavanje nastavnika, a među dobitnicima je i Slavica Marković direktorka Škole za osnovno i srednje obrazovanje sa domom učenika „Milan Petrović“ u Novom Sadu.

Nagrade su pripale i učenicima Đorđu Davidoviću, maturantu Muzičke škole u Nišu, Teodori Đorđević, maturantkinji niške gimnazije „Svetozar Marković“, kao i Viktoru Nađu, učeniku sedmog razreda vrsnačke OŠ „Jovan Sterija Popović“. Nad pohada i Muzičku školu „Valjevo“, jedina škola koja poseduje ISO standard kvaliteta, zatim direktor beogradske Geodetsko-tehničke škole Slobodan Vlatković, načelnik Školske uprave Užice Blažo Čubrilo.

Nagrađeni su i Farmaceutsko-fizioterapeutska škola Beograd, Poljoprivredna škola sa domom učenika „Valjevo“, Beogradu, zbog čega redovno putuje na relaciji Vršac- Beograd. Dobitnik je 26 nagrada, od kojih 18 prvih, piše u obrazloženju.

Nagrađeni su i Farmaceutsko-fizioterapeutska škola Beograd, Poljoprivredna škola sa domom učenika „Valjevo“, jedina škola koja poseduje ISO standard kvaliteta, zatim direktor beogradske Geodetsko-tehničke škole Slobodan Vlatković, načelnik Školske uprave Užice Blažo Čubrilo.

U oblasti visokog obrazovanja nagrađen je beogradski Elektrotehnički fakultet, koji je prvi pokrenuo reformu nastave pre jedne decenije, a doprineo je i da Univerzitet u Beogradu dospje na listu 500 od oko 20.000 univerziteta sveta, na prestižnoj Šangajskoj listi. Nagradu je primio dekan prof. dr Branko Kovačević.

Svetosavska nagrada pripala je i prof. dr Čemalu Dolićaninu, prvom rektoru integrisanog Državnog univerziteta u Novom Pazaru.

Nagrađena je i grupa studenata beogradskog Fakulteta organizacionih nauka za osvojeno drugo mesto na svetskom takmičenju u Monteralu, zahvaljujući čemu će taj fakultet prvi put organizovati takvo takmičenje.

Nagrađeni su i Dom učenika srednjih škola u Zaječaru, direktor Doma učenika srednjih škola u Beogradu Ivan Nikčević, upravnik Studentskog omdarališta na Zlatiboru Josip Ristanović, Udruženje „Milutin Milanković“ iz Beograda, kao i dnevni list „Večernje novosti“ koje, u saradnji sa Ministarstvom prosvete, sprovede akciju po čijem će završetku svaka škola u Srbiji imati „mokri čvor“.

Obrazovne ustanove u Srbiji koje su ispoštovalе preporuku Ministarstva prosvete, obeležile su u petak 25. januara Svetog Savu, školsku slavu u čast prvog srpskog arhiepiskopa, prosvetitelja, tvorca zakonodavstva, dok su neki kolektivni obeležiti Savindan u subotu i u nedelju, na sam dan praznika.

Tradicionalna Svetosavska akademija pod nazivom „Potomci Svetog Save“, u organizaciji Ministarstva, je održana u petak 25. januara uveče u beogradskom Centru „Sava“.

Ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Žarko Obradović izjavio je da oko 70 odsto škola u Srbiji u petak 25. januara obeležilo školsku slavu Sveti Sava. Obradović je rekao novinarima nakon prisustvovanja obeležavanju Savindana u osnovnoj školi „14. oktobar“ u Bariču da je dobro što većina škola u Srbiji poštuje preporuku ministarstva. „Prema podacima koje smo dobili od školskih uprava oko 70 odsto škola danas obeležava Svetog Savu, a ostatak će u nedelju. Za nas je to odlično u odnosu na sadržaj preporuke koju smo dali“, kazao je ministar.

On je dodao da su povodom slave svi prosvetni radnici dobili svetosavsku nagradu od 4.000 dinara. „To je nešto na šta se vlada obavezala i što smo ispunili. Pred nama je da redovno isplaćujemo plate i da pokušamo da ih povećamo u skladu sa mogućnostima“, kazao je Obradović. On je rekao i da iako je u Srbiji teška situacija, obrazovanje je izuzetno kvalitetno i da toga mnogi nisu ni svesni. „To ne znači da treba da stanemo. Treba još puno toga da se uradi i na nama je ga našim sredstavima unapređujemo i usklađujemo sa evropskim i svetskim standardima“, rekao je Obradović.

Ministar školski ocenio je da obeležavanje Svetog Save u školama nema „versku dimenziju“ i da ne stoji primedbe pojedinih bošnjačkih udruženja da se deca islamske veroispovesti primoravaju da obeležavaju taj praznik. U intervjuu agenciji Beta, Obradović je rekao da decu niko ne primorava da učestvuju u obeležavanju školske slave i da se ona širom Srbije obeležava na različite načine u znak sećanja na čoveka koji je utemeljio školu na ovim prostorima i negovao ideju tolerancije. „Niko decu ne primorava da učestvuju u obeležavanju školske slave, školska slava se u Srbiji obeležava na veoma različite načine - od organizovanja izložbe crteža, recitacija i priredbi. Negde takođe učestvuju i predstavnici Srpske pravoslavne crkve, ali sve je to u funkciji obeležavanja školske slave i nema versku dimenziju“, rekao je Obradović.

Govoreći o značaju obeležavanja školske slave, ministar je podsetio da je Sveti Sava bio veoma obrazovan čovek, da je govorio više svetskih jezika i da je „utemeljio školu“ u Srbiji. Obradović je podsetio i na državničku ulogu Svetoga Save i posredovanje u sklapanju mira „Obeležavanje Svetog Save je prilika za sve nas u prosveti da se podsetimo zašto se baš taj praznik obeležava kao školska slava. Reč je o velikom čoveku za svoje vreme i očigledno za vekove koji su došli posle njega, jer je bio veliki prosvetitelj i veoma obrazovan. Utemeljio je školu, podržao obrazovanje, radio na pomirenju i negovao toleranciju i poštovanje mišljenja drugih“, rekao je Obradović.

SVEČANA AKADEMIJA U CENTRU „SAVA“

Svečanom akademijom u Centru „Sava“ u petak 25. januara obeležen je Dan Svetog Save, a ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Žarko Obradović poručio je da su dela i delovanje tog prosvetitelja oslonac i poruka i danas „kada vodimo borbu za očuvanje državnog integriteta i nacionalnog identiteta“. „Samo svetosavskom međusobnom slogom i jedinstvom, prevladavanjem uskih stranačkih i drugih interesa za račun našeg opšteg višeg državnog interesa možemo u postojećim, vrlo kompleksnim okolnostima, postići optimalnu meru u odbrani Kosova i Metohije, u zaštiti naših sunarodnika u južnoj srpskoj pokrajini i očuvanju tamošnjih naših svetinja“, rekao je Obradović.

Ministar je naglasio da se ta školska slava, kao i prethodnih godina, decenija i vekova, do-

stojanstveno i svečano slavi u svim školama u Srbiji kao i državama u kojima živi srpski narod. „Srpski narod se okuplja povodom Svetog Save, slaveći svog najvećeg prosvetitelja i iskazujući privrženost njegovom imenu i neprolaznom delu“, rekao je Obradović. Prema njegovim rečima, ove godine proslava Savindana kalendarski se podudara sa vrlo važnim godišnjicama srpske, ali i svetske kulturne i opšte istorije, poput 17

vekova od Milanskog edikta, devet vekova od rođenja Svetog Simeona Nemanje, koji je zajedno sa Svetim Savom napravio kamen temeljac srpske državnosti i duhovnosti, kao i dva veka od rođenja Petra Drugog Petrovića Njegoša.

Kako je rekao, ključni motiv i glavna svrha obrazovanja jeste borba za obrazovanu, modernu, razvijenu i demokratsku Srbiju i dodao da strategija razvoja obrazovanja koja je nedavno usvojena određuje ključne ciljeve obrazovanja od prethodnog do doktorskih studija i celoživotnog učenja. „Kako smo zacrtali u strategiji valja nam uvek uravnotežavati brigu za jačanje naše međunarodne strateške pozicije i povećanje konkurentnosti i očuvanja nacionalnog, kulturnog nasleđa“, kazao je Obradović.

Svetosavska akademija održana i u Novom Sadu

Ove godine u školama u Srbiji proslava dana Svetog Save trajala je tri dana. Prema preporuci Ministarstva, većina novosadskih škola praznovala je u petak 25. januara umesto u nedelju 27. januara, „kako bi što veći broj učenika prisustvovao svečanosti“. Centralna svetosavska akademija i bal u Novom Sadu, održani su u Srednjoj tehničkoj školi „Mileva Marić Ajnštajn“.

KRUŠEVAC: NAGRADU DALI LIDERU SVOJE STRANKE!

Odluka da Svetosavsku povelju, koja se dodeljuje za dostignuća u oblasti kulture, prosvete i nauke, dobije dr Branislav Katančević, direktor Specijalne bolnice „Ribarska banja“ i lider Pokreta za promene izazvala je u Kruševcu brojne kontroverze. Od petoro članova žirija za Katančevića je glasalo troje od kojih dvoje iz njegove partije. „Bilo je 28 predloga, a prilikom donošenja odluke nije bilo političkih pritisaka, već se vodilo računa o tome koliko je neko volje, ljubavi, vremena i sredstava uložio u razvoj i promociju kulture, nauke i prosvete Kruševca“, rekla je Suzana Antić, direktorka KPZ Kruševac, predsednica žirija i članica Pokreta za promene. Katančevića je za Svetosavsku povelju

predložio urednički kolegijum RTV Kruševac, a podržali Centar za stručno usavršavanje radnika, Centar za osobe sa invaliditetom i Turistička organizacija. U tim ustanovama direktori su članovi Pokreta za promene. Nakon kuloarskih priča Bratislav Gašić, je nakon što je žiri doneo odluku o dobitniku, poslao medijima dopis o povlačenju kandidature. „Insistirao sam da i gospodin Katančević uradi isto. Smatram da građani Kruševca, ljudi koji su zaslužni u oblasti kulture i prosvete, treba da se kandiduju i dobiju Svetosavsku povelju za svoj rad i trud, a ne ljudi iz politike“, naveo je Gašić. On nije prisustvovao svečanosti jer se skup počeo u 18, jer je po sopstvenim rečima „morao u 20 sati da bude u Sava centru u Beogradu“.

MINISTAR PETKOVIĆ SAVINDAN SLAVIO TRI DANA U BUDIMPEŠTI

Izaslanik predsednika Republike Srbije, ministar kulture i informisanja Bratislav Petković prisustvovao je u petak 25. januara centralnoj proslavi Dana Svetog Save u Budimpešti u organizaciji Samouprave

Srba u Mađarskoj. Program Svetosavske proslave obuhvatio je nastup horova „Car Lazar“ Srpske pravoslavne opštine iz Bate i „Sufferini“ iz Batanje, recitacije dece iz Batanje, program Srpskog pozorišta u Mađarskoj, kao i

dodelu Svetosavskih nagrada, najavljuje se u saopštenju Ministarstva kulture. U nedelju, 27. januara, na dan Svetog Save, ministar Petković prisustvovao je centralnoj Svetosavskoj liturgiji u hramu Svetog Georgija u Budimpešti.

Осигурање квалитета националних испита ДА ОЦЕНА БУДЕ - ОЦЕНА

Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, уз подршку пројекта Европске уније „Осигурање квалитета националних испита”, организовали су крајем прошле године једнодневне обуке о оцењивању ученика и примени новог Правилника о оцењивању у основном образовању. Пројекат „Осигурање квалитета националних испита”, који има за циљ да се уведе и ојача систем националних испита у основном и средњем образовању, финансира Европска унија с три милиона евра. “Оцењивање је квалитетно када се поштују одређени принципи, контекст у којем се оно одвија, континуирано процењује постигнуће ученика и уважава његов лични напредак и развој”, каже из пројекта „Осигурање квалитета националних испита”. Нови правилник предвиђа примену разноврсних метода и техника оцењивања, од оцењивања презентација, преко учешћа у дискусији, истраживачког рада, учешћа у групном раду па до рада на пројектима. Та разноврсност је важна како због тога што ученицима смањује стрес и повећава мотивацију, тако и због тога што у коначној оцени учествују различити аспекти учења и што омогућава индивидуални приступ ученицима, а тиме се побољшава њихов успех у стицању знања и достизању образовних стандарда.

Нови правилник препоручује и оспособљавање ученика за објективну процену сопствених постигнућа, а на обукама је наставницима предочено

да то могу постићи кроз укључивање ученика у утврђивање критеријума за оцењивање, упоређивање оцена које су дали ученици с наставничким оценама, омогућавање ученицима да напишу какве резултате очекују на тесту... Током обуке истакнуто је и да је мотивација ученика већа када је оцењивање такво да могу изабрати начин испитивања, када су тестови с питањима вишеструког избора, када ученици могу учествовати у оцењивању и добијају повратне информације, уз јасне критеријуме оцењивања и очекивања наставника. На семинарима је истакнуто и да је веза наставе и оцењивања двострана, да наставници треба да мисле о оцењивању као о нечему што се ради заједно с ученицима, а не о нечему што се ради ученицима. Наставницима је препоручено да редовно проверавају постигнућа и стално прате степен савладавања школског програма, уз давање повратне информације ученицима и препорука за њихово даље напредовање. Само тада ће оцена бити објективна и поуздана мера напредовања и развоја ученика, као и показатељ квалитета и ефикасности рада наставника и школе.

Обуку за оцењивање и примену новог Правилника прошло је по четири представника свих основних школа у Србији, односно око 4.800 учесника учитеља, наставника, психолога, педагога и директора из 1.200 школа. Осим тога, обучено је и 108 просветних саветника из свих школских управа да би могли пружити подршку школама у тој области.

ПРАЗНИЦИ ЦЕПКАЈУ И ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ

Наредни одмор од часова основци и средњошколци у Војводини имаће у време пролећног распуста од петка, 29. марта, до понедељка, 1. априла, а у школама се неће радити ни на Срећење – Дан државности, у петак и суботу, 15. и 16. фебруара, и за Празник рада, у среду и четвртак, 1. и 2. маја. Ученици и запослени у школи имају право да не похађају наставу, односно да не раде, у дане верских празника, а у овом полугодишту то су за православце први дан крсне славе, а за све припаднике верских заједница које обележавају верске празнике по грегоријанском, односно јулијанском календару, дани ускршњих празника, почев од Великог петка закључно с другим даном празника.

Припадници мађарске националне заједнице не морају доћи у школу 15. марта, на Дан револуције и ослободилачке борбе 1848/49, бошњачке 11. маја, на Дан бошњачке националне заставе, буњевачке 2. фебруара, на Дан великог прела и 23. фебруара,

на Дан избора првог Националног савета, хрватске 19. марта на благодан светог Јосипа, румунске 15. јануара, на дан рођења националног песника Михаја Еминескуа, русинске 17. јануара на Дан Русина, украјинске 17. маја на Дан украјинске заједнице у Србији, ромске 14. јануара, када је Василица, 3. петка у марту, када је Бибија, 8. априла, на Међународни дан Рома и 6. маја на Ђурђевдан. Припадници бугарске националне заједнице могу празновати 3. марта, на Дан ослобођења од турског ропства, и 24. маја, на Дан Кирила и Методија, а чешке 4. фебруара на Дан чешке књижевности, 28. марта, на Дан образовања и 16. маја, на Дан националног савета те заједнице.

На крају трећег квартала у другом полугодишту школа ће у року од осам дана од дана завршетка квартала писмено, лично, на родитељском састанку или препорученом пошљом обавестити родитеље или старатеље ученика о постигнутом успеху у учењу и владању, то јест о оценама, броју

изостанака и изреченим васпитно-дисциплинским мерама. У суботу, 25. маја или 1. јуна, ђаци ће имати ваннаставне, спортске, културно-уметничке или активности из екологије и заштите животне средине. То може бити одлазак у цркве, манастире и храмове, музеје, галерије или спомен-збирке, обилазак етнокућа, историјских налазишта, одлазак у национални парк, природне резервате, организовање акција озелењавања и уређења школе и околине, активности у локалној заједници, спортски сусрети, сусрети школа, одлазак на едукативне и креативне радионице, организовање мини истраживачких пројеката, забавна међудодељенска дружења (квиз такмичење, прослава рођендана, игранке) и слично. И ове школске године први ће се распустити матуранти гимназија, 22. маја, затим ће се 29. маја распустити матуранти трогодишњих и четворогодишњих смерова средњих стручних школа и мали матуранти. Остали основци распустити ће се 12. јуна, а средњошколци 19. јуна.

ВИШКОВИ ГЛАВНИ ПРОБЛЕМ СВАКЕ ГОДИНЕ

- Колико ђака, толика плата! • Нов начин финансирања и Динкићева (републичка) формула • Већа овлашћења директора (Наставак текста са 1. стране)

Да простора за рационализацију у школама има је сигурно јер се број ђака из године у годину смањује па је тако само у овој школској години 2.000 првака у основним школама мање него лане. Истовремено, мада је за протекле три године број одељења смањен за више од 1.500, још увек у преко 4.000 одељења у Србији седи мање од 15 ђака. Да ли ће нови систем финансирања бити и коначно решење за такво стање, што обећава Министарство просвете, или ће угрозити мале школе, чега се многи прибојавају, остаје да се види, али сада његови заговорници тврде да ће у формулу за израчунавање цене по глави ђака бити уграђено довољно корективних фактора за заштиту школа у неразвијеним, руралним срединама, онима с наставом на језицима националних заједница или срединама с повећаним бројем ученика из заштићених социјалних категорија.

Указују и на то да у Енглеској такав систем функционише већ две деценије, да је успешно уведен у Бугарској, Мађарској, Грузији, Литванији, Словачкој, Јерменији, Естонији. Они други подсећају на то да је у Бугарској његова примена без посла оставила петину запослених, да су га Словенци одбили, да је његово увођење пропало у Азербејџану и Румунији. Подсећају и на чињеницу да за тај систем финансирања треба више пара, а ми их за школство ни сада немамо довољно, као што немамо ни тачне податке о броју запослених у систему, па су пре коју годину у њему откривене и многе „мртве душе“ на платном списку, те да се једног дана такве душе могу појавити и у школским клупама.

А док заговорници налазе све више разлога за, а противници новог начина финансирања на свој списак додају нове примедбе, министар просвете унео је дозу неизвесности у реализацију читаве концепције, изјавивши да се нови начин финансирања може увести само уколико се обезбеди кредит за социјално-економски програм за вишкове запослених, који ће се због његове примене појавити. С обзиром на то да је неке од пројеката који се могу сматрати припремом за такву врсту резова финансирала Светска банка, било би логично

очекивати и даљу подршку од те институције, а да ли ће она стићи, и одакле, остаје да се види ускоро, јер 2014. година више није далеко.

У пилот-пројекат укључено је и пет војвођанских локалних самоуправа – Суботица, Бачка Топола, Кикинда, Темерин и Сремски Карловци. По речима Љубице Киселички која координира активностима у овом пројекту, у свим локалним самоуправама тренутно се праве локалне формуле за такав начин финансирања и од идуће школске године оне би требало да почну да се примењују да би се до потпуног преласка на финансирање по ученику, планираног за школску 2014/15. годину, установиле оптималне формуле.

И док појављивање вишкова запослених с новим начином финансирања најављују и из Министарства просвете, новине финансирања по ученику су и још већа овлашћења директора школа. Они ће, уз такво финансирање, прилично самостално управљати школским буџетом, који сада практично и не постоји него запослени у школама плате добијају директно из републичког трезора, у складу с нормом часова, а не с бројем деце којој предају. Остале трошкове школа покривају и сада делом Република, делом Покрајина, а делом локална самоуправа. Школски буџет, по новом моделу финансирања, пунио би се и даље делом из републичке, делом из покрајинске, а делом из касе локалне самоуправе, али проценат учешћа зависио би од финансијских могућности нижих нивоа власти, то јест од сиромашних општина не би се очекивало да финансирају школе, док би богате пуниле до петине школског буџета. На неки начин то се дешава и сада, али не као системско решење, него се дешава од случаја до случаја. Тако, рећимо, Република, али тек када се појави проблем, помаже сиромашним општинама које своје обавезе према школама не могу да измире, а супротан пример је да Град Београд, мимо Републике, која обезбеђује бесплатне уџбенике само ђацима појединих разреда, такве уџбенике обезбеђује свим основцима.

2. Obezbediti univerzalno osnovno obrazovanje*
3. Ujednačiti obuhvat dece i devojčica na svim obrazovnim nivoima do 2015. godine*
(*Milenijumska deklaracija, Njujork 2000. godine)

„Pismenost nije sama sebi svrha. Ona je temeljno ljudsko pravo“
(Deklaracija, Persepolis 1975. godine)

(Ne)pismenost u Srbiji:

I dalje se potpisujemo palcem

POPIS 2012: VEĆI PROCENAT PISMENIH!

- 105.000 nepismenih manje, ali i 150.000 pismenih manje • Prema broju nepismenih prednjače Bojnik i Crna Trava • Kakve-takve fakultetske diplome poseduje 10,6 odsto građana • Najobrazovanije stanovništvo beogradskih opština Vračar i Stari grad
- Insistirati da obuhvat dece predškolskim vaspitanjem bude 100 odsto

(Nastavak teksta sa 1. strane)

U periodu između dva poslednja popisa, ukupan broj nepismenih lica smanjen je za čak 45,28 odsto, izjavio je direktor Republičkog zavoda za statistiku Dragan Vukmirović, predstavljajući rezultate popisa iz 2011. godine, u knjizi „Školska sprema, pismenost i kompjuterska pismenost“, dok je načelnica Odeljenja za popis stanovništva Snežana Lakčević istakla da među 164.884 nepismenih, više od 80 odsto čine žene. Prema rečima Lakčevićeve, profil nepismene žene u Srbiji izgleda ovako: živi na selu, ima 71,5 godinu i po zanimanju je domaćica.

Broj nepismenih u Srbiji prepolovljen je u poslednjih deset godina, ali u popravljaju ove slike pomoglo nam je najviše to što svake godine imamo daleko više umrlih nego beba. Od 2002. do 2011. nepismenih je manje za 105.462, ali je pismenih „nestalo“ još više - 147.146! Ovo pokazuju poređenja rezultata poslednja dva popisa stanovništva. Malobrojni su, dakle, oni koji su se u međuvremenu opismenili. Kako je najveći broj nepismenih među najstarijim građanima, mnogi od njih su preminuli i tako je promenjena statistika. Takav rezultat mogao se predvideti i pre deset godina. Jer, ti stari bili su nepismeni i pre 50 godina i provlače se kroz sve popise, samo se njihov broj prirodno smanjuje.

U Srbiji gotovo da ne postoji problem sa nepismenošću među mladim generacijama - kod njih je ona iskorenjena, ako se izuzmu Romi. Kod njih je nepismenost verovatno i veća od zvanične, jer sami kažu da je polovina ostala nepopisana. Upravo među Romima je i dalje najviše onih koji se potpisuju prstom, čak 15,13 odsto. Među ženama je statistika još gora, pa svaka peta Romkinja ne ume da čita i piše. Gori od republičkog proseka nepismenosti, koji iznosi 1,96 odsto, jesu i Bošnjaci, sa 2,7 odsto analfabeta.

Prema broju nepismenih, prednjači Bojnik (9,09), sledi Crna Trava (7,58), Gadžin Han (7,28), Merošina (6,77) i Medveda (6,29). I u Beogradu, koji prednjači po pismenosti, u isto vreme živi i najveći broj nepismenih - 12.429! Stari su u svim krajevima najbrojniji među analfabetama, i čine od 70 do 80 odsto svih analfabeta. Nijedna opština u uzrastima 10 do 14 i 15 do 19 godina nema trocifren broj nepismenih.

Osim elementarne veštine da neko ume da čita i piše, mnogo je važnije gde se nalazimo prema funkcionalnoj i kompjuterskoj pismenosti, kao i obrazovanju. Kategorija pismenosti je prevaziđena i u svetu se odavno podrazumeva. Važno je obrazovanje. Popis pokazuje da smo se popravili i da imamo deset odsto visokoobrazovanih, a treba da dostignemo između 30 i 40 odsto.

Treba da se trudimo da dosegamo evropske proseke u kompjuterskoj pismenosti. Kod nas svaki treći ume da koristi računar i još blizu 15 odsto se delimično snalazi za tastaturom. U Evropi je najgora Rumunija, gde je polovina kompjuterski pismena, a u Danskoj i Švedskoj čak 96 odsto građana koristilo je kompjuter.

Fakultetske diplome u Srbiji poseduje 652.234 stanovnika, što predstavlja 10,59 odsto od ukupnog broja građana Srbije. To znači da je broj visokoobrazovanih povećan u odnosu na popis iz 2002. godine, kada ih je bilo 411.944, ili 6,52 odsto. „Najobrazovanije“ opštine

Čak 82 odsto svih nepismenih su žene. Tako u lacu, Lebanu, Bojniku, Babušnici, Osečini, Krupnju i Medvedi svaka deseta ne ume ni da se potpiše. U Crnoj Travi 13,36 žena je nepismeno, u Bojniku ih je rekordnih 15,38 odsto. Statistika je zabrinjavajuća i u Kladovu, gde je 8,84 žena nepismeno, a u Sjenici ih je 7,48 odsto.

u Srbiji su Vračar (52,34 odsto visokoobrazovanih), Stari grad (50,20), Savski venac (46,62), Novi Beograd (40,61) i Medijana – Niš (34,73), dok su Ražanj, Osečina, Gadžin Han, Rekovac i Crna Trava, opštine sa najvećim učešćem lica bez školske spreme.

Definicija pismenosti*

- **prozna pismenost** (razumevanje i korišćenje informacija dobijenih iz tekstova),
- **dokumentaciona pismenost** (informacije koje se nalaze u različitim formularima) i
- **kvantitativna pismenost** (razumevanje, npr. izveštaja o stanju na računu u banci, određivanje poreza, kamata i dr.

* Međunarodni projekat pismenosti odraslih (IALS)

MSC (Mass Self Communication) - masovna individualna komunikacija: internet i komunikacije mobilnim telefonima

„Na popisu stanovništva 1866. godine, u Kneževini Srbiji bilo je više od 93 odsto nepismenih među stanovnicima Srbije, dok je na popisu 1931. godine, broj nepismenih u ukupnom stanovništvu iznosio 48

da obavlja neku od navedenih aktivnosti. „Posmatrano po polu, među kompjuterski pismenim licima učešće muškaraca i žena je gotovo izjednačeno (50,4 odsto muškaraca i 49,65 odsto žena je kompjuterski pismeno), dok je među kompjuterski nepismenim licima veće učešće žena (54 odsto) nego muškaraca (46). Kompjuterski najpismenijih građana ima u uzrastu od 20 do 29 godina, a najmanje među licima starijim od 65 godina života. Informatički najpismeniji su stanovnici u gradovima (72 odsto)“, kaže Lakčević.

Dr Ana Pešikan, profesorka Filozofskog fakulteta i jedna od kreatora Strategije razvoja obrazovanja Srbije, kaže da nije iznenađena najnovijim podacima

popisa stanovništva i dodaje da je potrebno tražiti više razloga za činjenicu da je 80 odsto žena nepismeno, pošto se ovde ukršta nekoliko fenomena. „Ovde treba gledati „iza“ procenata koji na prvi pogled govore da više žena napušta školu, pa su stoga žene nepismenije. Međutim, pozadina ovoga može biti i još jedan fenomen, a to je da sa sela emigrira više žena. One mlađe, sposobnije, žele da se dodatno obrazuju, žele da potraže bolji život u gradu. Većina odlazi iz nužde ne zato što ne vole selo, i kada tako gledate, logično je da tamo ostaju uglavnom muške glave i stare žene koje su nepismene“ objašnjava dr Pešikan.

„Ovi podaci, s druge strane“, nastavlja sagovornica, jasno pokazuju i politiku države prema selu i ukoliko se ona pod hitno ne promeni, pismeniji će nastaviti da hrle ka gradovima, oko kojih će se stvoriti prstenovi siromaštva i nepismenih. „Ja sam ipak po prirodi nepopravljivi optimista, nije lako voditi politiku zemlje koja ima mnogo problema, ali se u ovoj oblasti objektivno može mnogo uraditi. Nije sve samo u ulaganju u poljoprivredu, iako je i ono potrebno, naravno, ali se zaboravlja da je obrazovanje na selu neodvojivo od razvoja sela. Treba podizati kvalitet života, povećati obuhvat dece predškolskim i osnovnim obrazovanjem, ima mnogo projekata koji se predlažu, evo, za našu ideju o seoskom obrazovnom turizmu su više sluha imali stranci“, ističe prof Pešikan.

Ona dodaje da je dovoljno da se pogledaju rešenja u nekim drugim zemljama, pa onda neće čuditi podatak da najrazvijeniji insistiraju da obuhvat dece predškolskim vaspitanjem bude 100 odsto, jer su istraživanja pokazala da dugoročno gledano, ovo daje bolje ekonomske efekte. U Srbiji tek 14 odsto mališana sa sela, uzrasta od tri do pet godina, ide u vrtiće. „Dovoljno je obići seoske škole i sve će vam biti jasno – one su lošije opremljene nego one u gradskim sredinama, učenici postižu niže rezultate od vršnjaka u gradu, vrtića skoro i da nema... Obično se sve zasniva na entuzijazmu pojedinca. Takođe dovoljno govori i činjenica da u Ministarstvu prosvete nemate nijednu osobu koja je zadužena da se brine o seoskom obrazovanju“, ukazuje dr Pešikan, koja više od 15 godina obilazi seoske škole.

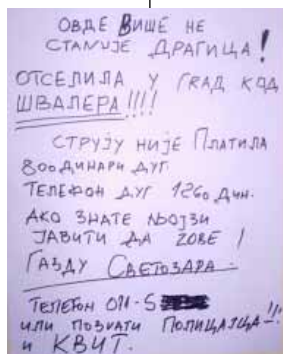
Stanovništvo staro 15 i više godina prema školskoj spremi*	Popis 2002.		Popis 2011.	
	Ukupno	%	Ukupno	%
Republika Srbija	6.321.231	100	6.161.584	100
Bez školske spreme	357.552	5.66	164.884	2.68
Nepotpuno osnovno obrazovanje	1.022.974	16.18	677.499	11
Osnovno obrazovanje	1.509.462	23.88	1.279.116	20.76
Srednje obrazovanje	2.596.348	41.07	3.015.092	48.93
Više obrazovanje	285.056	4.51	348.335	5.65
Visoko obrazovanje	411.944	6.52	652.234	10.59
Nepoznato	137.895	2.18	24.424	0.40

NSPRI

*Republički zavod za statistiku

odsto“, ukazala je Lakčević, podsećajući kako se tokom poslednjeg popisa pitanje o školskoj spremi odnosilo isključivo na obrazovanje stečeno u zvaničnom školskom sistemu, dok u obzir nije uzeto obrazovanje stečeno raznim vrstama kurseva.

Prema međunarodnim preporukama, pismenim se smatraju učenici osnovnih škola, učenici škola višeg ranga od osnovne škole, kao i lica koja se u momentu popisa ne školuju, ali su završila više od tri razreda osnovne škole. U popisu 2011. godine, prvi put su prikupljeni podaci o kompjuterskoj pismenosti, odnosno podaci o tome da li osoba ume da vrši obradu teksta, izrađuje tabele, šalje ili prima elektronsku poštu i koristi internet na računaru. Prema rečima Lakčevićeve, u Srbiji 49 odsto lica starosti 15 i više godina zna

ВИШЕ „ВЕЧИТИХ“ СТУДЕНАТА НЕГО БРУЦОША

(Наставак текста са 1. стране)

Е, сад је стварно доста! Само још да прође Српска нова година, да се још мало одморим од ових празника и идем да пријавим испите. Спремићу их за десетак дана, да коначно завршим тај факултет. Ово обећање самом себи у време новогодишњег и божићног празновања дао је бар сваки пети од неколико десетина хиљада „вечитих“ студената. Тачан број оних који имају индекс, али су заборавили и годину када су уписали факултет, надлежни не знају. Процењује се да их има између 20.000 и 40.000. Због чега неко, ко је можда тешком муком и уз велики труд дошао до индекса, одустаје од студирања? Најчешћи разлог је тешка материјална ситуација. Ипак, ни то не може да буде оправдање, јер велики број академица упркос немаштини у року долази до дипломе. Међу „вечитим“ студентима је највише оних који су, једноставно речено, лењи. Живе са родитељима иако су одавно превалили тридесету, убеђују себе и друге да ће једног дана дипломирати, мада им је до краја школовања остало пет, шест, па и више од десет испита и проналазе безброј разлога због којих не треба још да дипломирају – економска криза, немогућност проналажења радног места, мале плате у струци... Има и оних који калкулацију са породичном пензијом па одлажу последњи испит и продужавају апсолвентски стаж докле год за то имају могућности, односно док не напуне 27 година. Пензија коју деца добијају због смрти родитеља важи само док су на редовном школовању, па је она често и главни узрок због којег се академици одлучују да одуговлаче са завршавањем факултета. То чине због какве-такве финансијске сигурности, јер породична пензија, иако мала, извор је сталних прихода, а питање је да ли би, ако дипломирају, успели да нађу посао.

Од увођења „болоње“ прошло је готово осам година. За некога довољно времена да заврши и два друштвена факултета. Више него довољно времена да и они који су уписали факултет пре усвајања Закона о високом образовању 2005. године, положе заостале испите. Ипак, на десетине хиљада „вечитих“ то није учинило, а стиче се утисак и да им та чињеница не смета, баш као ни одговорима на факултетима. То и не чуди, јер пријава испита се плаћа, а они који обнављају или уписују нову годину на самофинансирајућим студијама морају да одвоје брдо пара. Јер, на неким факултетима година кошта и више од 100.000 динара.

РЕШЕЊЕ ЗА ВАНУ?

Председник Војвођанске академија наука и уметности Јулијан Тамаш изјавио је да би та академија, ако остане без подршке, с обзиром на то да је Уставни суд Србије оспорио одредбу Закона о надлежности Покрајине о финансирању ВАНУ, она у крајњем случају могла „прећи у међународне воде“. „Покушаћемо да створимо међународну академију, у чији рад би се укључиле и три-четири иностране академије“ рекао је Тамаш за „Мађар со“. Он подсела на то да се пре неколико година појавила идеја о формирању подунавске академије и да би та замисао поново могла бити оживљена. „Али, на ту евентуалну могућност гледамо само као на крајње решење. Првенствено бисмо желели да можемо остати регионална, војвођанска академија“, изјавио је Тамаш.

На основу прошлогодишње одлуке Уставног суда Србије којом је оспорен начин финансирања, али не и постојање ВАНУ, на помолу је компромисно решење. Представници министарства, покрајине и САНУ договорили су да се почетком фебруара ВАНУ пререгиструје као удружење грађана. Како сазнајемо наредни корак је преименовање у АНКУВ - Академију науке, уметности и културе Војводине. „То је сасвим прихватљиво за нас“, рекао је „Новостима“ академик Никола Хајдин, председник САНУ. „Познато је да смо се ми жестоко противили реоснивању војвођанске паралелне академије која је имала за циљ да истинске постојећи Огранак САНУ у Новом Саду“.

Потпредседник Владе Војводине Драгослав Петровић потврдио је да ће АНКУВ променити и начин финансирања: „То значи да неће бити на буџету, него ће, као и друга удружења, морати да конкурише за средства којима ће финансирати своје пројекте“. Председник досадашње ВАНУ др Јулијан Тамаш каже да ће АНКУВ имати и права сукцесора, што значи да ће аутоматски „преузети“ постојећи 17 редовних чланова и тројицу дописних академика из иностранства. „Надамо се да ће сукцесија обухватити и део просторија које су некада припадале ВАНУ, а преузео их је Огранак САНУ, деведесетих година, када је основан“, каже Тамаш. Председник ВАНУ мисли на зграду Платонеума у центру Новог Сада. То здање имао је на уму и лидер ЈСВ Ненад Чанак када је, 2011. године, у Народној скупштини „прогурал“ амандман о враћању имовине ВАНУ. После промене власти на републичком нивоу и у Новом Саду, као и одлуке УСС, очигледно је да огранак САНУ неће бити иселен из Платонеума као што је раније било у плану. АНКУВ ће, највероватније, остати у просторијама које им је Покрајина доделила на коришћење.

СТУДЕНТИ СЕ ЖАЛЕ НА ОЦЕЊИВАЊЕ, ЗАПОСЛЕНИ НА УПРАВЉАЊЕ

- Школа не припрема за живот
- Приватни часови превршили сваку меру

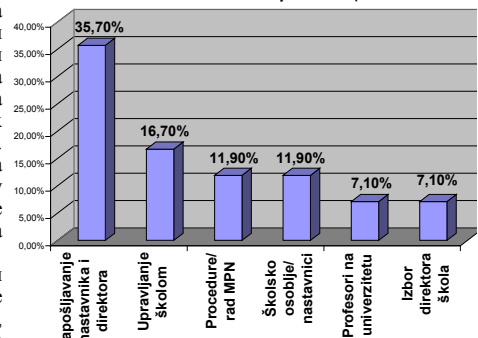
Студенти се најчешће жале на неправилности при полагању испита и оцењивања. Потврђено је да постоје и пропусти приликом уписа на студије, напретка на факултету, као и код добијања финансијске помоћи, попут стипендија. Свака пета жалба коју академици упуте Министарству просвете, науке и технолошког развоја односи се на администрацију. Ово је показало истраживање OECD „Јачање интегритета и борба против корупције у образовању“. Оно је урађено на иницијативу Министарства и Србија је прва земља која је затражила овакву анализу, како би били откривени сви проблеми у просвети. „Циљ овакве процене је да помогне да се „подигне имунитет“ система, како би се одбранило од корупције, а не да се бави хватањем индивидуалних криминалних случајева“, објашњава Михајло Миловановић, шеф тима који је радио овај извештај.

Један од проблема је што у високом образовању не постоје стандарди пријема на факултете, широко је распрострањена толеранција ваарања на испитима, што угрожава квалитет универзитета. Испоставило се да је 15 одсто свих жалби упућено Министарству просвете, и то због спорог решавања захтева, међу којима су и нострификације диплома. Свака десета жалба јака и њихових родитеља је на понашање наставника и насиље у учионицама. Истраживање је показало да су школарине у Србији веома високе, па је просечна цена студија десет најскупљих факултета у Србији, у односу на БДП, четири пута виша него у државама OECD.

Српске школе у великој мери не уче јаче да изражавају мишљење, као и да их школска знања не припремају за живот. Испитујући наставнике дошли су и до закључака да они немају поверења у знање просветних инспектора. Узоравра се и да школе не пријављују све приходе, већ неке скривају део новца којим располажу.

Родитељи који плаћају приватне часове својој деци, на ову врсту наставе троше 60 одсто породичног буџета. Приватне часове узима више од 56 одсто ученика, најчешће из математике. Овако велика учесталост приватне наставе далеко је изнад просека у земљама OECD.

Жалбе наставника Министарству просвете (X 2010 - X 2011)

ИНФОРМАТОР О РАДУ СЕКРЕТАРИЈАТА

На Web страницу Секретаријата недавно постављен је нови Информатор о раду Покрајинског секретаријата за образовање, управу и националне заједнице. Информатор је сачињен у складу Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Упутством за објављивање информатора о раду државног органа.

У Секретаријату се образује пет сектора као основне унутрашње јединице и то: 1. Сектор за систем образовања; 2. Сектор за управу и прописе; 3. Сектор за националне заједнице 4. Сектор за материјално-финансијске послове и 5. Сектор за информатичке послове и развој еУправе.

У Сектору за систем образовања уже унутрашње јединице су: 1. Одељење за област образовања и правне послове у области образовања; 2. Одељење за управни и инспекцијски надзор у области образовања. У оквиру Одељења за област образовања и правне послове у области образовања образује се ужа унутрашња организациона јединица: Одсек за образовање. Документ можете преузети са нашег сајта.

ХРОНОЛОГИЈА

- 1979. основана ВАНУ
- 1992. ВАНУ реинтегрисана у САНУ, основан Огранак
- 2003. Скупштина Војводине реосновала ВАНУ
- 2009. ВАНУ „ушла“ у Статут АПВ
- 2011. ЈСВ „прогурала“ амандман да се ВАНУ врати имовина
- 2012. УСС оспорио финансирање ВАНУ
- 2013. ВАНУ постаје удружење грађана АНКУВ

DEKAN I SUD

Piše: Ozren Milanović*

Petostruka diskus hernija, lumbalna stenoza, skolioza, degenerativno oboljenje kičmenog stuba, srčana aritmija, hronična hipertenzija... Zdravom razumu, sa i bez medicinskog znanja, pobrojane dijagnoze deluju veoma ozbiljno. Još ako su „naslagane” u jednoj osobi, plaše i opominju zato što su sve pobrojane u medicinskoj dokumentaciji, iza svake je potpis lekara. Lekarska etika nalažala bi u ovakvom slučaju ozbiljan pristup pacijentu, stalnu brigu nad njim čak i ako on nerado sluša savete medicinske struke.

Reč je, da ne dužimo, o dekanu kragujevačkog pravnog fakulteta koji hrpu papira s lekarskim žigom podnosi kad god ga u protekle dve i po godine pozovu na suđenje.

Sud belih mantila tako je dosad nadvladao sud u Smederevu pred kojim se već šest godina razvlači afera „Indeks”. A dekana optužnica tereti da je više godina, kao profesor, zahtevao i dobijao novac da bi u indekse studenata upisao pozitivne ocene a da studenti uopšte ne izađu na polaganje ispita. To je, ponavljamo optužnica, koja tek čeka proveru na sudu.

Po izbijanju afere pre šest godina, dekanu je određen pritvoru i on ga je proveo u zatvorskoj bolnici – sedam meseci. Na izborima za dekana spomenute visokoobrazovne ustanove 2009. godine dotični profesor bio je jedini kandidat i jednoglasno je izabran. Prošlog proleća je reizabran. Na sednici je bilo prisutno 29 članova nastavnonaučnog veća, on je dobio 18 glasova i ubedljivo pobeđio protivkandidata. Od 18 članova koji su glasali za novog to jest starog dekana, čak 14 ih je sa

optužnice za aferu „Indeks”.

Dekan ne želi da komentariše optužnicu, mesto za to je sud. Ali se i ne pojavljuje na tom istom sudu. Kao profesor prava umeo bi valjda valjano da se brani i odbrani. Pojavivši se na sudu, kaže, kad mu zdravstveno stanje to dozvoli. I tvrdi da će javnost biti iznenađena kako će se ta afera okončati.

Iako se opravdava bolešću, obavlja funkciju dekana i kao profesor drži nastavu. To već otvara razna pitanja, nešto ne izgleda logično. Jedno može, drugo ne može...

Uz ogradu i puno poštovanje pretpostavke nevinosti, kod imenovanja ljudi na tako odgovorne funkcije kao što je dekan pravnog fakulteta, moralo bi da se ispolji maksimalna opreznost. Jer, optužnica znači ne samo da je policija uverena da su bila počinjena krivična dela, nego i da tužilac smatra da za sumnju postoji dovoljno dokaza.

Taj fakultet koji je dva puta izabrao istog dekana pod sumnjom, školuje buduće sudije, tužioce i advokate. Nije reč samo o ugledu i moralu nego i o racionalnom odnosu institucija države prema takvim slučajevima.

Predsednica veća zatražila je da se veštači medicinska dokumentacija optuženog dekana koga još nije imala priliku da vidi u sudnici.

Efikasnije bi bilo, pošto je rešena da ove godine okonča taj proces, da naloži veštačenje zdravlja samog optuženog.

Ili, još efikasnije, pošto on uspešno obavlja dužnost na fakultetu, da naloži njegovo privođenje u sud. Pa čiji argumenti pobeđe!

* novinar „Politike“

MERENJE NAUKE

Da li je bezveće da izučavanje nacionalne humanistike u Srbiji nema naučni kredibilitet dok to ne potvrdi neki strani časopis

Piše: Ljiljana Pešikan-Ljuštanović*

Potrebno da se u iste kalupe ubace najrazličitiji vidovi naučnog stvaranja osnovni je nedostatak svih dosadašnjih pokušaja objektivne kvantifikacije u domenu nauke.

Nacionalna humanistika i humanistika uopšte nisu ni luksuz ni uzaludni trošak. To što u strane časopise sa SCI liste ne ulaze oni u kojima se izučava srpska književnost, ili savremena srpska istorija, ili nešto treće, ne znači da su to bezvredne i drugorazredne naučne discipline, već prosto da po logici *matičnosti* to moraju pretežno izučavati oni naučnici (Srbi i nesrbi) koji pripadaju srpskoj ili bar južnoslovenskoj kulturi.

A upravo ta matičnost godinama se urušava i potiskuje. Umesto da se sistematski pomaže i podstiče razvoj *nacionalne mreže* časopisa, ona se stalno menja. Časopisi stižu i gube naučni status iz godine u godinu, na svaka tri-četiri broja, a time i mogućnost da planiraju bilo kakvu dugoročniju strategiju razvoja. Pri tom bivaju obezvređeni časopisi koji to nipošto ne zaslužuju. Na listi se, recimo, ili ne nalazi, ili ostaje u najnižoj kategoriji ugledni i uticajni „Le-topis Matice srpske”, najstariji književni časopis u Srba i jedan od najstarijih u Evropi. Isto, recimo, važi i za „Detinjstvo”, jedini časopis posvećen izučavanju književnosti za decu, dakle jedini matičan za desetne istraživača koji obrazuju buduće učitelje i vaspitače. Merila koja visoko vrednovani časopisi iz domena

humanistike moraju zadovoljiti trebalo bi da budu veoma stroga, ali ne mogu biti jednoobrazna za sve i identična onima koja ispunjavaju časopisi iz domena prirodnih nauka, moraju se otvarati prema specifičnosti pojedinih disciplina i domenu umetnosti.

Ministarstvo prosvete i nauke i Nacionalni savet i najšira naučna javnost morali bi konačno utvrditi i prihvatiti razliku između *nacionalne usmerenosti određenog ostvarenja* i njegovog stvarnog *nacionalnog ili međunarodnog značaja*. Ovako dolazimo u apsurdnu situaciju da se recimo *Srpski biografski rečnik* Matice srpske, delo nesumnjivo *vođećeg međunarodnog značaja* tretira i vrednuje kao leksikografska publikacija nacionalnog značaja, pa time, izgleda, nužno manje vredna. Ovo ide na štetu nacionalne nauke i kulture, iako želimo da verujemo da to nikome nije bila namera. Ipak, je li moguće da izučavanje nacionalne humanistike u Srbiji nema naučni kredibilitet dok to ne potvrdi neki strani časopis, objavivši rad iz ove oblasti? U konačnom ishodu, mentor na našim doktorskim studijama (recimo, iz narodne književnosti ili savremene srpske istorije) može da bude i naučnik koji ne zna ili jedva zna srpski, ali ima tri rada na „*Journal Citation Reports* (JCR) listi, odnosno u časopisima koji imaju „*impact factor*” (citirajući iz zvaničnog tumačenja Ministarstva prosvete i nauke), a ne može onaj ko je objavljivao knjige na srpskom jeziku i radove u srpskim časopisima, bez obzira na broj i značaj objavljenih tekstova i monografija.

Objektivno vrednovanje”, tržišna logika, visoki zahtevi postaju maske iza kojih se skriva sistematsko omalovažavanje i diskriminacija jednog broja društvenih nauka, potom humanistike, a posebno nacionalno orijentisanih humanističkih disciplina. Njihov centar ne može biti niko drugi nego Republika Srbija, a okvire za njihov razvoj trebalo bi da daju nadležna ministarstva, Nacionalni savet za visoko obrazovanje, univerziteti, matični fakulteti, instituti... Ipak godinama se sistematski urušavaju elementarni uslovi za razvoj i napredak nacionalnih disciplina, često s vrlo sumnjivom tobože proevropskom ili tobože tržišnom argumentacijom.

Istraživači nacionalnih humanističkih disciplina nisu rastrošni provincijalni zabušanti koji ne smeju da uđu u ozbiljnu „svetsku” i „evropsku” utakmicu, pa zato ne objavljuju u ozbiljnim časopisima, ne saraduju s privredom, ne *doprinosu*, pa ih treba isterati iz njihove udobne palanačke zavetrine na vetrometinu visoke nauke. Negovanje srpskog jezika, književnosti, istorije, srbistike (pa i južnoslavistike i slavistike), *pre svega i više od svega jeste naš interes*, trebalo bi da najvrednija naučna postignuća iz ove oblasti *nužno* nastaju kod nas, a ne u inostranstvu. I trebalo bi da svi koji mogu pomognu da se i u oskudici i nemaštini stvore što bolji uslovi za to.

* Redovni profesor, Filozofski fakultet u Novom Sadu

NENAUČNIM TEORIJAMA NIJE MESTO U ŠKOLAMA

Piše: Jovan Koviljan*

U pismu „O veronauci sa predrasudama“ cenjeni veroučitelj Darko Đurđević svoj odgovor Bošku Jakšiću, autoru teksta „Veronauka kao sistemski DNK“, počinje napadom na stav dotičnog da „vera zahteva poslušnost i ne dokazuje sopstvene postulate“ kao neosnovane, ali sam ne nudi definiciju iste. On optužuje autora teksta da je namerno izobličio definiciju, ne nudeći pri tom nikakve dokaze. Ukratkot, to je žalba na to osnovnog teksta, bez žalbe na suštinu.

Što se tiče argumenata da se veronauka izbaci iz obrazovnog sistema, na moju veliku žalost, tu se moram složiti sa gospodinom Jakšićem. Veronauci u sadašnjem obliku nije mesto u školskoj klupi nego pored neke crkve, džamije ili sinagoge. U tom slučaju, svako ko želi da je pohađa to bi i dalje mogao, samo što ne bi bilo kršenja Ustava Srbije kao sekularne države.

Što se indoktrinacije na veronauci tiče, iz sopstvenog iskustva kao učenik mogu reći da se deca stvarno uče da je sumnja u greh i navođenje đavola na zlo. Takođe se uče da su svi koji nisu pravoslavne vere sluge đavola, idu u pakao i da je posao svih vernika da spasu nevernike te sudbine. Time se unose podele budućih građana na osnovu veroispovesti, što nikako nije dobro.

Konačno, razlog zašto kreacionizam ne bi trebalo da se uči u školama ogleda se u dve stvari koje znače da kreacionizam nije naučna teorija.

Kreacionizam nema sposobnost predviđanja i predstavlja nedokaziv postulat zbog nedostatka „kontrolnog mehanizma“ koji bi omogućio testiranje. Reč teorija u nauci ima potpuno drugačije značenje od onog u svakodnevnom govoru: u nauci ona označava najbolje, hiljadu puta provereno rešenje koje odgovara trenutnim činjenicama i koje nam omogućava da planiramo stvarna dešavanja u realnom svetu. Kreacionizam onemogućuje predviđanje pitanja (na pitanje da i Tvorac može u svakom trenutku da stvori mini-planetu na Mesecu, odgovor svakog kreacioniste mora biti „da“, što je protiv svega što zna trenutna nauka), zato što je odgovor na pitanje šta svemogućni Tvorac ne može da uradi prazan skup.

S druge strane, nedostatak „kontrolnog mehanizma“ onemogućuje glavni posao nauke: da proširuje znanje o stvarnom svetu dajući odgovor na pitanje kako se nešto dešava. Pitanje „Kako je Tvorac učinio tu i tu stvar?“ ima samo jedan, potpuno nenaučan odgovor: „Ne znamo i ne možemo znati, zato što su čudni putevi Božji“.

Nenaučne teorije nikako ne bi trebalo da se uče i da imaju istu snagu kao nauke zato što nemaju isti izvor saznanja. Uvođenjem kreacionizma u škole putem veronauke bespotrebno se uvodi konfuzija u dečje glave i ima potpuno isti efekat kao i uvođenje geocentrizma u geografiju, fiziku ili astronomiju.

*Novi Sad

ИНФЛАЦИЈА ПОЈЕЛА ЗАРАДЕ

• **Највеће зараде у Косјерићу, најмање у Прибоју и Куршумлији** • По делатностима, највеће просечне зараде имали су запослени у услужним делатностима; у рударству - 99.368 динара, а најмање у производњи осталих саобраћајних средстава - 15.381 динар • Готово 150.000 радника не прима плату или месечно не преброји више од 25.000 динара

Просечна зарада исплаћена у новембру 2012. године у Републици Србији износи 58.914 динара. У односу на просечну зараду исплаћену у октобру 2012. године, номинално је већа за 2,0% и реално је већа за 2,0%.

Највише просечне зараде у новембру у Србији исплаћене су запосленима у Косјерићу - 67.458 динара, а најниже у Прибоју - 19.614 динара.

У врху по висини плата у новембру после Косјерића, следе београдске општине Сур-

чин - 63.571 динар, Лазаревац - 63.332 динара, Лајковац - 61.340 динара и Костолац - 59.497 динара.

Међу општинама са најнижим платама, осим Прибоја, су и Куршумлија - 24.401 динара, Бела Паланка - 25.787 динара, Мало Црниће - 26.062 динара и Темерин - 26.097 динара.

Посматрано по делатностима, највеће просечне зараде имали су запослени у услужним делатностима у рударству - 99.368 динара, а најмање запослени у производњи осталих саобраћајних средстава - 15.381 динар.

У врху по висини плате су и запослени у производњи кокса и деривата нафте - 94.230 динара, запослени у експлоатацији сирове нафте и природног гаса - 92.844 динара, запослени у делатности удружења - 86.510 динара и запослени у производњи дуванских производа - 84.238 динара.

Међу онима са најнижим зарадама су и запослени у кинематографској, телевизијској и музичкој продукцији са 18.161 динар, преради дрвета и производа од дрвета, осим намештаја - 21.987 динара, запослени у делатности путничких агенција, тур-оператора и резервација -

Период јануар-новембар 2012/ јануар-новембар 2011.

Просечна зарада исплаћена у периоду јануар-новембар 2012. године у Републици Србији, у односу на просечну зараду исплаћену у периоду јануар- новембар 2011. године, номинално је већа за 9,1%, а реално је већа за 2,2%.

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у периоду јануар- новембар 2012. године у Републици Србији, у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у периоду јануар- новембар 2011. године, номинално је већа за 9,1%, а реално је већа за 2,2%.

22.174 динара и у производњи одевних предмета - 22.337 динара.

Просечна зарада без пореза и доприноса (тзв. нето) исплаћена у новембру 2012. године у Републици Србији износи 42.395 динара (око 370 евра). У односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у октобру 2012. године, номинално је већа за 2,0% и реално је већа 2,0%.

Период новембар 2012/ новембар 2011.

Просечна зарада исплаћена у новембру 2012. године у Републици Србији, у односу на просечну зараду исплаћену у новембру 2011. године, номинално је већа за 10,7%, а реално је мања за 1,1%.

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у новембру 2012. године у Републици Србији, у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у новембру 2011. године, номинално је већа за 10,5%, а реално је мања за 1,3%.

ПРОСЕЧНА ЗАРАДА У СРБИЈИ 89 ЕВРА ПО СТАНОВНИКУ!

Просечна плата у Србији повећана је са 68 евра у децембру 2000. на 367 евра у октобру 2012, а број запослених за протеклих 12 година смањен је за 363.000 особа. Истовремено, ниво производње је сада нижи него 2000, док је раст плата последица раста спољног дуга с тадашњих 11,7 милијарди евра на данашњих 25,5.

Предвиђања економиста не иду у прилог онима који у наредној години очекују запослење, веће плате и бољи стандард. Иако се стручњаци у многоме слажу с Владом у процени да ће привреда забележити раст од два посто, тврде да у најбољем случају можемо очекивати минималан раст плата и запослености. Реалне прогнозе су да ће се догодине, када је реч о новим радним местима, наставити лош тренд који је у Србији присутан од 2000. године до данас.

Економиста Драгован Милићевић очекује да ће и у 2013. бити настављен пад стандарда становништва и њихове куповне моћи, али је немогуће проценити колико ће још људи остати без посла. „На другој страни, поставља се питање колико ће послодавци бити у прилици да подигну цену рада - а вероватно неће, с обзиром на то да тре-

Подаци о зарадама у иривреци не објављују се од јануара 2011. године због хармонизације званичне статаистике са међународним стандардима	Просечне зараде				Просечне зараде без пореза и доприноса			
	РСД		Индекси		РСД		Индекси	
	XI 2012	I-XI 2012	XI 2012 X 2011	I-XI 2012 I-XI 2011	XI 2012	I-XI 2012	XI 2012 X 2011	I-XI 2012 I-XI 2011
Република Србија	58914	56724	102,0	109,1	42395	40872	102,0	109,1
Србија - Север	65020	63055	101,5	109,1	46713	45371	101,5	109,2
Београдски регион	71750	70398	99,8	109,2	51526	50614	99,8	109,2
Регион Војводине	57616	55145	103,7	108,9	41417	39723	103,5	109,1
Србија - Југ	50869	48464	102,7	109,2	36707	35001	102,7	109,1
Рег. Шумадије и Зап. Србије	50319	47676	103,3	109,0	36439	34531	103,3	108,9
Рег. Јужне и Источне Србије	51540	49432	101,9	109,4	37034	35577	102,0	109,4
Рег. Косово и Метохија	-	-	-	-	-	-	-	-
Град Београд	71750	70398	99,8	109,2	51526	50614	99,8	109,2
Град Нови Сад	67285	64433	104,0	108,3	48399	46482	103,8	108,4
Град Ниш	50007	48990	101,9	107,4	35916	35327	101,8	107,6
Град Крагујевац	54240	53502	100,4	108,6	39394	38721	100,6	108,4

нутни ниво незапослености, који свакодневно расте“, рекао је Милићевић. Милићевић је навео да у Србији око 60 одсто привредних субјеката исплаћује зараде запосленима између 60 и 70 одсто републичког просека. Такође, указао је на то да велики број компанија исплаћује минималну зараду, између 20.000 и 22.000 динара месечно, па чак и мање, оцењујући да, уколико се та сума

зарада рачуна у оквиру модела привредног раста заснованог на расту потрошње и увоза, онда нема везе с економијом и не даје никакве резултате.

Зараду већу од 150.000 динара у Србији зарађује близу 37.000 запослених. Насупрот томе, готово 150.000 радника не прима плату или месечно наброји највише 25.000 динара.

ИНФЛАЦИЈА ОБУЗДАНА!

Србија неславан рекордер по висини инфлација

Цене ових производа и услуга у децембру 2012. године, у односу на новембар 2012. године, у просеку су ниже за 0,4%. Потрошачке цене у децембру 2012. године, у односу на исти месец 2011. године, повећане су за 12,2%, док просечан годишњи раст износи 7,8%.

Посматрано по главним групама производа и услуга класификованих према намени потрошње у децембру 2012. године, у односу на претходни месец, највећи раст цена забележен је у групама Здравство (1,3%), Намештај, покућство и текуће одржавање стана (1,1%), Ресторани и хотели (0,9%), Одећа и обућа (0,6%), Стан, вода, електрична енергија, гас и друга горива и Образовање (за по 0,4%). Пад цена је забележен у групама Храна и безалкохолна пића (-1,5%) и Транспорт (-0,6%). Цене осталих производа и услуга нису се битније мењале.

	Инфлација (мерена Индексима потрошачких цена)											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Годишња стопа												
2011	11,2	12,6	14,1	14,7	13,4	12,7	12,1	10,5	9,3	8,7	8,1	7,0
2012	5,6	4,9	3,2	2,7	3,9	5,5	6,1	7,9	10,3	12,9	11,9	12,2
Месечна стопа												
2011	1,4	1,5	2,6	1,1	0,4	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,4	0,9	-0,7
2012	0,1	0,8	1,1	0,6	1,4	1,1	0,1	1,6	2,3	2,8	0	-0,4

Индекси потрошачких цена (инфлација) се дефинишу као мера просечне промене малопродајних цена робе и услуга које се користе за личну потрошњу.

INFLACIJA (ZA GODINU DANA) PET ODPSTO „POJELA“ PLATE

Decembarske zarade nominalno veće za 6,6%, realno manje 5,0%

Prosečna zarada isplaćena u decembru 2012. godine u Republici Srbiji iznosi 65.165 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u novembru 2012. godine, nominalno je veća za 10,6% i realno veća (kada se odbije uticaj nivoa inflacije) je veća za 11,0%. Mereći kalendarSKU godinu, Republički zavod za statistiku je naveo da je prosečna bruto zarada isplaćena u periodu januar-december 2012. godine u odnosu na isti period u 2011. realno veća za jedan odsto.

Najviše prosečne zarade u decembru u Srbiji isplaćene su zaposlenima u opštini Novi Beograd – 71.038 dinara, a najniže zarade zaposlenima u Arilju – 24.620 dinara, pokazali su podaci RZS. U vrhu po visini plata u decembru posle Novog Beograda, sledi Vršac sa 65.718 dinara, a zatim i beogradske opštine Stari grad – 63.740 dinara, Lazarevac – 62.940 dinara i Vračar – 62.734 dinara.

Među opštinama sa najnižim platama, osim Arilja, su i Golubac – 25.020 dinara, Vranjska Banja – 25.540 dinara, Bela Palanka – 26.304 dinara i Kuršumlija – 26.477 dinara.

Period decembar 2012/decembar 2011.

Prosečna zarada isplaćena u decembru 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2011. godine, nominalno je veća za 6,6%, a realno je manja za 5,0%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u decembru 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2011. godine, nominalno je veća za 6,9%, a realno je manja za 4,7%.

ranju i konsultantskim delatnostima – 172.201 dinar, zaposleni u eksploataciji sirove nafte i prirodnog gasa - 171.262 dinara i zaposleni u upravljačkim delatnostima i savetovanju – 165.624 dinara.

Među onima sa najnižim zaradama su i zaposleni u proizvodnji kože i predmeta od kože - 27.675 dinara, zaposleni u zaštitnim i istražnim delatnostima – 31.283 dinara, predradi drveta i proizvoda od drveta, osim nameštaja – 31.308 dinara i delatnosti pripremanja i posluživanja hrane i pića - 31.695 dinara.

Januar–decembar 2012/ januar–decembar 2011.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–decembar 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–decembar 2011. godine, nominalno je veća za 8,9%, a realno je veća za 1,0%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–decembar 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–decembar 2011. godine, nominalno je veća za 9,0%, a realno je veća za 1,1%.

Posmatrano po delatnostima, najveće prosečne zarade imali su zaposleni u proizvodnji duvanskih proizvoda – 186.345 dinara, a najmanje zaposleni u kinematografskoj, televizijskoj i muzičkoj produkciji – 24.809 dinara.

U vrhu po visini plate su i zaposleni u proizvodnji koksa i derivata nafte – 185.244 dinara, zaposleni u računarskom programiranju i savetovanju – 165.624 dinara.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u decembru 2012. godine u Republici Srbiji iznosi 46.923 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u novembru 2012. godine, nominalno je veća za 10,7% i realno je veća 11,1%.

KOSJERIĆ: PLATE NAJVEĆE, ŽIVOT LOŠ

Uprkos tome što statistika pokazuje da je prosečna novembarska zarada u Kosjeriću bila najveća u zemlji – 67.458 dinara, realna slika je daleko lošija. Predsednik ove opštine u Zapadnoj Srbiji Milijan Stojanić kaže da već godinama postoji raskorak između statistike i života. Od kada je 2002. godine Cementara Kosjerić postala deo Titan Grupe, međunarodnog grčkog proizvođača cementa, svake godine ova opština je u vrhu po zaradama. To kaže statistika, a realna slika je da od 12 hiljada meštana samo njih hiljadu je zaposleno, od čega čak 250 u Cementari, ali od kojih većina živi u Požezi i Užicu. Oni, sa dobrim zaradama, prave statistički, ali i finansijski problem Kosjeriću. “Mi smo u rangu Medvede, Leposavića i ostalih najnerazvijenijih opština u Srbiji, a po statistici spadamo u one sa najvišim platama, zbog čega ne možemo da apliciramo za sredstva iz

republičkog budžeta”, objašnjava Stojanić. On dodaje da je situacija u opštinskoj kasi “katastrofalna” i opterećena dugom od 200 miliona dinara. Zbog krize nije bilo organizovanog dočeka Nove godine, a izostalo je i praznično ukrašavanje varoši. Kosjerići uglavnom odmahuju glavom na pomen velikih plata i kažu da teško žive, da su plate u privatnim radnjama i ugostiteljskim objektima gde većina radi od 15 do 20 hiljada dinara. Prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje u Kosjeriću je bez posla preko hiljadu ljudi, od kojih je 300 sa visokom stručnom spremom. U odnosu na 90-te godine radi oko dve hiljade ljudi manje, koliko ih nedostaje i na poslednjem popisu stanovništva u odnosu na 2002. godinu. Kako bi se sprečio dalji odliv stanovništva iz ove varošice i stvorili uslovi za otvaranje novih radnih mesta i povećanje kvaliteta života, predsed-

nik opštine najavljuje da će već na sledećoj sednici Stalne konferencije gradova i opština pokrenuti inicijativu da se prihvati realna slika Kosjerića i stanja u kojem žive njeni meštani.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	XII 2012	I-XII 2012	XII 2012	I-XII 2012
Ukupno	65165	57430	46923	41377
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	56369	49948	40619	35970
Rudarstvo	93264	89521	66226	63726
Prerađivačka industrija	56228	49236	40853	35748
Snabd. elektr. energijom, gasom i parom	98113	99160	69623	70415
Snabd. vodom i upr. otpadnim vodama	57141	52707	41201	37937
Gradevinarstvo	51126	48159	36899	34713
Trg. na veliko i malo i popravka mot. vozila	46810	42598	34197	31078
Saobraćaj i skladištenje	64620	60157	46897	43474
Usluge smeštaja i ishrane	34016	31303	24740	22832
Informisanje i komunikacije	104894	84014	75133	59918
Fin. delatnosti i delatnost osiguranja	115533	105414	83308	76195
Poslovanje nekretninama	63573	62360	45509	44678
Stručne, naučne, informacione i teh. del.	92209	78563	67345	57321
Adm. i pomoćne uslužne delatnosti	45748	43212	33035	31186
Državna uprava i obavezno soc. osiguranje	78413	71200	56015	50824
Obrazovanje	60623	56906	43350	40764
Zdravstvena i socijalna zaštita	76103	57803	54257	41456
Umetnost; zabava i rekreacija	67290	54787	48362	39468
Ostale uslužne delatnosti	43112	39728	31305	28899

Prosečne zarade po zaposlenom po sektorima delatnosti, septembar 2012.	Republika Srbija							
	Ukup.	Srbija - Sever			Srbija - Jug			
		Svega	Bgd region	Vojev.	Svega	Šum. i Zap. Srbija	Juž. i Ist. Srbija	KiM
Ukupno	60080	65978	72188	58342	51833	51760	51922	-
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	48270	52431	56382	51544	35926	33557	39805	-
Rudarstvo	83171	103751	101580	111644	64490	60684	67821	-
Prerađivačka industrija	51553	59417	66816	56196	44907	45615	43921	-
Snabd. elektr. energijom, gasom i parom	82466	88589	92157	82272	77291	85026	71660	-
Snabd. vodom i upr. otpadnim vodama	52531	60626	70732	52112	45621	45509	45765	-
Gradevinarstvo	49197	53035	50690	57865	42358	44501	39207	-
Trg. na veliko i malo i popravka mot. vozila	55722	61793	70881	45019	41017	41556	40342	-
Saobraćaj i skladištenje	59054	66040	71560	54930	45845	44221	47796	-
Usluge smeštaja i ishrane	40054	44900	48584	28269	33743	36238	29832	-
Informisanje i komunikacije	78795	81594	85626	71436	66533	67432	65226	-
Fin. delatnosti i delatnost osiguranja	108541	114914	118229	104047	83976	85968	80960	-
Poslovanje nekretninama	65488	72324	83455	54467	49472	42923	51693	-
Stručne, naučne, informacione i teh. del.	89675	98457	93413	113787	51310	53692	48863	-
Adm. i pomoćne uslužne delatnosti	45505	45566	41781	55102	45208	46811	43974	-
Državna uprava i obavezno soc. osiguranje	69769	71672	77059	63798	67041	66782	67327	-
Obrazovanje	57014	60652	67529	54599	52972	53571	52286	-
Zdravstvena i socijalna zaštita	57586	58072	59934	55923	56998	56334	57745	-
Umetnost; zabava i rekreacija	53311	55808	63270	43167	46873	46418	47466	-
Ostale uslužne delatnosti	55120	58875	59354	56788	43260	44408	42514	-

ПРАВА СИНДИКАЛНИХ ПРЕДСТАВНИКА

Питање: Да ли се колективним уговором могу предвидети већа права представника репрезентативних синдиката и/или представника синдиката потписника колективног уговора у односу на права представника осталих синдиката?

Одговор: Колективним уговором се могу предвидети већа права представника репрезентативних синдиката и/или синдиката потписника колективног уговора од права представника осталих синдиката код послодавца. То је учињено у неким одредбама Општег колективног уговора („Службени гласник РС“, бр. 50/08, 104/08 и 8/09) који је престао да важи, као и у одредбама појединих посебних колективних уговора.

Међутим, незаконита је одредба колективног уговора којом се права која су законом призната свим синдикалним организацијама и њиховим представницима признају само репрезентативним синдикатима или синдикатима потписницима тог колективног уговора.

Такав је случај, на пример са појединим одредбама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, р. 12/09 и 67/11).

Примера ради, тај колективни уговор у члану 53. став 2. утврђује обавезу установе да представнику репрезентативног синдиката омогући да присуствује седницама органа управљања, иако Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС, бр. 72/09 о 52/11) то право признаје свим, а не само репрезентативним синдикатима у установи (члан 57. став 3)

Ипак, не треба заборавити да нерепрезентативним синдикатима и њиховим представницима колективним уговором и не могу бити одузета права која су им законом призната. То значи да су такве одредбе колективних уговора без значаја и послодавац је дужан да их занемари и да примени законске одредбе.

ПЛАТА ВАСПИТАЧА У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ

Питање: По ком коефицијенту се обрачунава и исплаћује плата васпитача у предшколској установи који је стекао високо образовање на академским или струковним студијама?

Одговор: Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење и 97/08) прописане су врсте и ниво студија, који се остварују кроз струковне и академске студије, зависно од одобрених студијских програма.

Правилником о Листи стручних, академских и научних назива („Службени гласник РС“, бр. 30/07, 112/08, 72/09, 81/10 и 54/11-исправка) утврђује се, између осталог, листа стручних и академских назива саознаком звања, који се утврђује студијским програмом и садржан је у дипломи и додатку дипломи које издаје високошколска установа.

Одредбом члана 8. ставом 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС, бр. 72/09 и 52/11) прописано је да је наставник, васпитач и стручни сарадник лице које је стекло одговарајуће високо образовање: 1) на студијама другог степена (мастер академске студије, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) у складу са законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08 и 44/10), почев о 10. септембра 2005 године, 2) на основним студијама у трајању од најмање четири године, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године. Ставом 3. истог члана Закона прописано је да изузетно, наставник и васпитач јесте и лице са стеченим одговарајућим високим образовањем на студијама првог степена (основне академске, односно струковне студије), студијама у трајању од три године или вишим образовањем.

Одредбом члана 37. закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС, број 18/10) прописано је да васпитно-образовни рад остварују васпитачи, и то: васпитач, медицинска сестра-васпитач и дефектолог-васпитач. Одредбом члана 39. став 1. истог закона прописано је, између осталог, да послове васпитача може да обавља лице које испуњава услове прописане Законом и

има одговарајуће образовање. Одредбом члана 52. став 2. истог закона прописано је да основица за обрачун и исплату плата у предшколским установама не може бити нижа од основица за обрачун и исплату у основном образовању и васпитању, али може бити увећана из средстава које оствари установа или јединица локалне самоуправе.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... и 100/11) утврђује се коефицијенти за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, зависно од послова који се обављају и стручне спреме неопходне за обављање тих послова, стечене након завршеног школовања, исказане у степенима стручне спреме. Како се степеновање стручне спреме у систему високог, односно вишег образовања не примењује од ступања на снагу Закона о универзитету („Службени гласник РС, број 5/90), односно Закона о вишој школи („Службени гласник РС, бр. 50/92, 39/93 и 24/96), није могуће вршити уподобљавање завршених струковних или академских студија неком од степена стручне спреме.

Према томе, ако имамо у виду да се у наведеној уредби основ за утврђивање коефицијената за обрачун и исплату плата одређује према степену стручне спреме, а да је Законом о предшколском васпитању и образовању прописано да основица за обрачун и исплату плата у предшколским установама не може бити нижа од основице за обрачун и исплату у основном образовању и васпитању, јединица локалне самоуправе је у обавези да, од ступања на снагу Закона о предшколском васпитању и образовању, васпитачима који су стекли високо образовање на академским или струковним студијама исплаћује плате по коефицијенту прописаном за VII степен стручне спреме за наставнике у основном и средњем образовању и васпитању.

Напомињемо да се у случају примене истог коефицијента за плате васпитача који су завршили академске и струковне студије (високо образовање) не ради о изједначавању два нивоа студирања, која јесу различита, већ се ради о једном прелазном решењу изједначавања коефицијента за обрачун и исплату плата тих лица до усаглашавања Уредбе са Законом о високом образовању. (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 011-00-112/2012-07 од 11. јуна 2012*)

УПИС ДЕТЕТА У ШКОЛУ

Питање: У који разред треба уписати дете које има 11 година а до сада није било уписано у школу?

Одговор: Одредбом члана 98. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС, бр. 72/09 и 52/11), између осталог, прописано је да ако дете старије од седам и по година због болести или других разлога није уписано у први разред, може да се упише у први ли одговарајући разред на основу претходне провере знања.

Према томе, Школа може, у конкретном случају да изврши упис детета у први или одговарајући разред на основу претходне провере знања, у складу са Законом. (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 610-00-255/2012-07 од 9. априла 2012*)

СТРАНИ ЈЕЗИК КАО ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ

Питање: Како треба поступити у ситуацији када је у школу у којој се као обавезни предмет изучава француски језик у VI разред уписан ученик који је у другом циклусу у другој школи започео учење енглеског језика као обавезног предмета?

Одговор: Имајући у виду да се у наведеној школи од I до VIII разреда изучава француски језик као обавезни, предмет а од V разреда енглески као изборни, мишљења смо да је у интересу ученика да школа организује полагање разредног испита из француског, односно енглеског језика, према програмским садржајима за одређени разред, у складу са чланом 56. Закона о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 66/94-УС, 22/02, 62/03-др. Закон и 101/05-др. Закон), како би наставио школовање и изучавање страног језика у школи у коју је уписан. (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 610-00-279/2012-07 од 24. априла 2012*)

„TATA“ DESETI NAJTRAŽENIJI POKLON OD DEDA MRAZA Na prvom mestu brat ili sestra

Nedavno istraživanje u Velikoj Britaniji otkriva da je „tata“ na 10. mestu liste najtraženijih poklona od Deda Mraza. Prema pisanju londonskog „Telegrafa“, mnoga deca su spremna da zaborave na najnoviji Ajped, igračke, slatkiše ili kućnog ljubimca samo da bi ponovo imali oca koji će brinuti o njima. Prvo mesto na listi najtraženijih poklona, takođe bi moglo da bude veliko iznenađenje za mnoge roditelje jer se na njemu nalazi brat ili sestra. Na drugom je pravi irvas, a na trećem živi konj, dok je na četvrtom nekako neočekivano automobil.

Istraživanje, koje je obuhvatilo decu staru između četiri i 12 godina, pokazalo je da deca najviše traže i psa (5), čokoladu (6) i lizalicu (7). Na osmom mestu je sneg, a na devetom kuća. Među 50 najtraženijih poklona od Deda Mraza, 17 se odnosi na kućne ljubimce i druge životinje - magarca, pile, pa čak i slona. Na listi se pojavljuju i čisto materijalne stvari kao što su Ajfoni i Ajpedi. Oni najmaštovitiji traže mesec, mahninu za putovanje kroz vreme ili... čveklu. Jedno dete je tražilo Evu Longoriju, a drugo Harija Stajlsa, pevača grupe „One Direction“. „Mama“ kao poklon za Božić zauzela je tek 23. mesto na listi.

„LAJT“ NAPICI IZAZIVAJU DEPRESIJU?

Konzumiranje većih količina „lajt“ gaziranih napitaka može da povećava opasnost od pojave depresije, pokazalo je upravo završeno američko istraživanje. Rezultati, koji će biti predstavljeni u martu na godišnjem sastanku Američke akademije neurologa, nisu pokazali da li su „lajt“ gazirani napici direktni izazivači depresije, jer se ne može isključiti uticaj drugih faktora kao što su stresni način života ili genetska sklonost. Istraživači su analizirali podatke vezane za oko 263.900 Amerikanaca starosti između 50 i 71 godine, kojima su od 1995. do 1996. postavljana pitanja vezana za konzumiranje napitaka, preneli su francuski mediji. Desetak godina kasnije, od 2004. do 2006. istim ljudima je postavljeno pitanje da li im je lekar već dijagnostikovao depresiju tokom 2000-ih godina. Poređenjem odgovora na to pitanje i starijih podataka, istraživači su zaključili da su osobe koje su redovno pile gazirane napitke bile u proseku za 30 odsto podložnije oboljevanju od depresije od ostalih. Ta opasnost je, međutim, posebno bila izražena kod konzumenata „lajt“ gaziranih napitaka kod kojih je iznosila 31 odsto, dok je kod konzumenata klasičnih gaziranih napitaka bila 22 odsto. Konstatcija je ista vezano za voćne sokove čiji „lajt“ oblici, kako je ustanovljeno, izlažu većoj opasnosti od depresije. Poređenja radi, osobe koje su pile četiri ili više šoljica kafe dnevno imale su 10 odsto manje izgleda da im bude postavljena dijagnoza depresije.

TRI GODINE ČAMILA ISPRED SINOVLJEVE ŠKOLE

Tri godine, svaki dan od 8.30 ujutru do 16 sati popodne, leti i zimi, provodila je Amanda Egan u svom skućenom fijatru ispred osnovne škole u koju njen sin Ben ide. Razlog ovako neobičnog ponašanja je malo poznata fobija koju je njen sin razvio sa 11 godina i koja je jako stvarna i zove se „odbijanje škole“. Fobija izaziva jake napade panike, da je Ben bio smrtno prestrašen svaki put kada je trebao da dođe na čas. Jedina stvar koja bi ga smirila je saznanje da njegova majka sedi ispred u kolima. „Navikla sam se već bila na ismevanja“. „Pala si na tu foru? Svako dete bi volelo da ima fobiju od škole“. Bili su tu i oni koji su mi govorili da samo pogoršavam situaciju, udovoljavajući mu, ali ova fobija nije šala, stvarna je i strašna“, rekla je Amanda. Benova fobija se razvila četvrtog dana po polasku u školu, kada je istrčao za majkom napolje duboko potresen i u suzama vrišteći „ne mogu da ostanem ovde“. Učitelj i Amanda su pokušali da ga urazume, ali je već na prvom času imao jak napad zbog čega je dobio glavobolju i mučninu, pa ga je majka odvela kući nadajući se da je bolest razlog njegovog neobičnog ponašanja. Ali svakog dana se scena ponavljala i pogoršavala, a roditelji su pokušali sve od kažnjavanja do podmićivanja, misleći kako je Ben jednostavno razmažen.

Ben koji sada ima sedamnaest godina, studira francuski i grafički dizajn, svira u bendu, stvari koje niko nije mogao ni da zamisli da će raditi. On se sa šalom seća svoje fobije kao svoje „lude faze“. Uvek postoji šansa da se povрати fobija, ali njegovi roditelji se nadaju da su bolest i teško vreme koje su imali zauvek za njima.

ZABORAVLJANJE – KORISNA VEŠTINA

Koliko god da je dobro pamćenje pozitivno i impresivno, potreba da se stvari i zaboravljaju od životne je važnosti. U suprotnom, učenje bi postalo nemoguće, a mozak bi u ogromnoj meri bio preopterećen. Potreba da se stvari zaboravljaju od životne je važnosti. Zaboravljanje je doduše neugodno i problem s kojim se gotovo svako povremeno suočava. S druge strane, zaboravljanje je isto tako jedna vrsta veštine. Pamćenje funkcioniše dobro zbog toga jer su prethodno suvišne ili manje važne informacije bile izbačene iz sistema, piše časopis „Wunderwelt Wissen“ (Čudesni svet znanja) u svom izdanju za januar. Kad bi nam bilo nemoguće da nešto zaboravimo, pohranjena sećanja bi preplavila naš život, učenje bi postalo gotovo nemoguće, a mozak bi u ogromnoj meri bio preopterećen.

Naučnici sve više razotkrivaju hemijske procese u mozgu do kojih dolazi tokom zaboravljanja. Nije mali broj stručnjaka kojima je cilj istraživanja da otkriju lek koji će omogućiti zaboravljanje. Tržište za to svakako postoji. Sve više ljudi pati od anksioznih poremećaja. Prirodne katastrofe, padovi aviona, ratovi ili teroristički napadi neki su od primera koji izazivaju anksioznost i nakon kojih broj onih koji pate od posttraumatskih poremećaja doslovno eksplodira. Do sada su se rešenja u ovakvim slučajevima tražila u dugim razgovorima ili u terapiji tokom koje se pogođena osoba suočava sa svojim problemom. Te metode nisu uvek uspešne a ponekada i predugo traju. Otuda se psiholozi nadaju da bi u budućnosti mogli da koriste lekove protiv neželjenih sećanja.

Protivnici ovih ideja imaju isto tako jake argumente. Oni strahuju da će neprijatna sećanja upotrebom lekova biti jednostavno potisnuta ali da će i dalje ostati negde zabeležena u našem mozgu, te da bi kasnije mogla ponovno da se vrate.

MADONA SAGRADILA 10 ŠKOLA U MALAVIJU

Pop zvezda Madonna sagradila je ove godine 10 osnovnih škola u Malaviju, započela je njena fondacija „Rajzing Malavi“. Pevačica, koja je usvojila dvoje dece iz Malavije, izjavila je da će zahvaljujući realizaciji ovih projekata 4.871 dete ove male južnoafričke zemlje moći da stekne osnovno obrazovanje. Projekat izgradnje škola ostvaren je zahvaljujući njenoj fondaciji i nevladinoj organizaciji „BildOn“. Madonna, koja je pre dve godine odustala od izgradnje akademije za devojčice zbog previsoke cene i lošeg menadžmenta, istakla je da je posebno raduje što će polovinu daka ovih škola činiti devojčice. „To je ohrabrujuće, imajući u vidu da u toj zemlji devojčice nemaju gotovo nikakve šanse da se obrazuju“, kazala je ona, prenosi AFP. Fondacija „Rajzig Malavi“ je saopštila da se šest škola već koristi, a da će svih deset biti spremno za nastavu u januaru 2013. Ujedinjene nacije su Malavi stavile na listu 20 najnerazvijenijih zemalja sveta, a više od trećine od 13 miliona stanovnika živi ispod granice siromaštva. UNICEF procenjuje da svega 26 odsto deceka i 16 odsto devojčica završi osnovnu školu.

NEMAČKA: POPLAVA KNJIGA ZA BOŽIĆ – KUDA S NJIMA?

Knjige spadaju u najomiljenije božićne poklone u Nemačkoj – godišnje svaki građanin prosečno kupi deset knjiga. Ali onda se postavlja pitanje: kuda sa svim tim knjigama? Ove godine će pod božićnim jelkama najčešći poklon biti - neka nova knjiga. Prema anketi koju je sproveo nemačko Udrugaženje za istraživanje potrošnje (GfK), 44 odsto ljudi planira da kupi poklon – u prepoznatljivom formatu knjige. To je sedam procenata više nego prošle godine. Ne samo da je porastao broj ljudi koji nameravaju da poklone knjigu – procenjuje se da će se povećati i količina novca koja će za to biti potrošena: na 41 evro, dva evra više nego pre godinu dana. Nemačke knjižare očekuju da će za ovogodišnje božićne praznike ostvariti promet od oko milijarde i 140 miliona evra. Prema navodima Udrugaženja za istraživanje potrošnje, nakon knjiga za božićne poklone Nemci najradije kupuju igračke za decu i odjeću. A i za to je potrebno poprilično mesta u kući.

Svejedno, ponekad je jednostavno previše knjiga u kući i njihovi vlasnici se nalaze pred teškom odlukom: čega se rešiti, od kojih se knjiga rastati – i na koji način. Bacati knjige u stari papir – to je u Nemačkoj gotovo nezamislivo vararstvo. Ostaje ili mogućnost prodaje knjiga, ili njihovog poklanjanja.